

Solutions
for demanding
business.

**RAPORT ROCZNY GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
ZA ROK ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2017 ROKU**

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
WRAZ ZE SPRAWOZDANIEM Z BADANIA
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA**

Rzeszów, dnia 19 lutego 2018 roku

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
WRAZ ZE SPRAWOZDANIEM Z BADANIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2017 ROKU**

Spis treści	Strona
WYBRANE DANE FINANSOWE GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE	5
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	6
SKONSOLIDOWANY BILANS	7
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM	8
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	9
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA	10
I. INFORMACJE OGÓLNE	10
II. ORGANIZACJA GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE	10
III. SKŁAD ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ ASEE S.A. ORAZ ICH KOMITETÓW	11
IV. ZASADY RACHUNKOWOŚCI ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	12
1. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego	12
2. Oświadczenie o zgodności	12
3. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych	12
4. Profesjonalny osąd i szacunki	12
5. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie	13
6. MSSF 9, MSSF 15, MSSF 16	14
7. Istotne zasady rachunkowości	17
i. Zasady konsolidacji	17
ii. Połączenia jednostek gospodarczych znajdujących się pod wspólną kontrolą	18
iii. Wartość firmy	18
iv. Przeliczanie pozycji wyrażonej w walucie obcej	18
v. Rzeczowe aktywa trwałe	19
vi. Nieruchomości inwestycyjne	20
vii. Wartości niematerialne	20
viii. Leasing	21
ix. Koszty finansowania zewnętrznego	21
x. Instrumenty finansowe	21
xi. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia	22
xii. Utrata wartości aktywów finansowych	22
xiii. Zapasy	23
xiv. Rozliczenia międzyokresowe	23
xv. Należności z tytułu dostaw i usług	24
xvi. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	24
xvii. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	25
xviii. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25
xix. Rezerwy	25
xx. Przychody	26
xxi. Podatki	28
8. Sezonowość działalności	29
9. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości	29
V. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI	29
VI. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	31
1. Struktura przychodów ze sprzedaży	31
2. Struktura kosztów działalności	31
3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	31
4. Przychody i koszty finansowe	31
5. Podatek dochodowy	32
6. Zysk przypadający na jedną akcję	34

7.	Informacje dotyczące wypłaconej/ zadeklarowanej dywidendy	34
8.	Rzeczowe aktywa trwałe	35
9.	Wartości niematerialne	36
10.	Wartość firmy i połączenia	37
11.	Zapasy	39
12.	Należności krótkoterminowe	39
13.	Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe	39
14.	Aktywa finansowe	40
15.	Czynne rozliczenia międzyokresowe	40
16.	Kapitał podstawowy	41
17.	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	41
18.	Udziały niekontrolujące	41
19.	Rezerwy	42
20.	Długoterminowe i krótkoterminowe zobowiązania finansowe	42
21.	Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	43
22.	Zobowiązania krótkoterminowe	43
23.	Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, rozliczenia międzyokresowe przychodów	44
24.	Kontrakty wdrożeniowe	44
25.	Leasing finansowy – Grupa jako leasingobiorca	44
26.	Umowy outsourcingowe – Grupa jako leasingodawca	44
27.	Informacje i objaśnienia do rachunku przepływów pieniężnych	45
28.	Zobowiązania i należności warunkowe	45
29.	Program płatności w formie akcji	45
30.	Sprawy sądowe	46
31.	Informacje o podmiotach powiązanych	47
32.	Zatrudnienie	49
33.	Wynagrodzenie członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych	49
34.	Informacje o wynagrodzeniu biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	50
35.	Zarządzanie kapitałem	50
36.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	51
37.	Instrumenty finansowe	53
38.	Znaczące zdarzenia po dniu bilansowym	54
39.	Znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych	55

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE
WRAZ ZE SPRAWOZDANIEM Z BADANIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2017 ROKU**

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd AssecO South Eastern Europe S.A.

Zarząd AssecO South Eastern Europe S.A.:

Piotr Jeleński

Prezes Zarządu

Miljan Mališ

Członek Zarządu

Miodrag Mirčetić

Członek Zarządu

Marcin Rułnicki

Członek Zarządu

WYBRANE DANE FINANSOWE GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE

		Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2017	Rok zakończony 31 grudnia 2016
		tys. PLN	tys. PLN	tys. EUR	tys. EUR
I.	Przychody ze sprzedaży	570 859	570 634	134 487	130 411
II.	Zysk z działalności operacyjnej	65 866	56 780	15 517	12 976
III.	Zysk brutto	67 416	60 967	15 882	13 933
IV.	Zysk za okres sprawozdawczy	55 009	51 548	12 959	11 781
V.	Zysk za okres sprawozdawczy przypadający Akcjonariuszom Jednostki Dominującej	54 648	51 468	12 874	11 762
VI.	Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	94 336	87 681	22 224	20 038
VII.	Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(64 758)	(38 287)	(15 256)	(8 750)
VIII.	Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(23 880)	(29 545)	(5 626)	(6 752)
IX.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	115 712	119 546	27 743	27 022
X.	Zysk za okres sprawozdawczy na jedną akcję zwykłą przypisaną Akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w PLN/EUR)	1,05	0,99	0,25	0,23
XI.	Rozwodniony zysk za okres sprawozdawczy na jedną akcję zwykłą przypisaną Akcjonariuszom Jednostki Dominującej (w PLN/EUR)	1,05	0,99	0,25	0,23

Wybrane dane finansowe prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przeliczono na walutę EUR w następujący sposób:

- pozycje dotyczące skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych przeliczono według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ogłaszanych przez NBP obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca. Kurs ten wyniósł:
 - w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku 1 EUR = 4,2447 PLN
 - w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku 1 EUR = 4,3757 PLN
- stan środków pieniężnych Grupy na koniec bieżącego okresu sprawozdawczego i analogicznego w okresie poprzednim przeliczono według średnich kursów ogłoszonych przez NBP. Kurs ten wyniósł:
 - kurs obowiązujący w dniu 31 grudnia 2017 roku 1 EUR = 4,1709 PLN
 - kurs obowiązujący w dniu 31 grudnia 2016 roku 1 EUR = 4,4240 PLN

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Przychody ze sprzedaży	<u>1</u>	570 859	570 634
Koszt własny sprzedaży (-)	<u>2</u>	(427 046)	(434 285)
Zysk brutto ze sprzedaży		143 813	136 349
Koszty sprzedaży (-)	<u>2</u>	(35 096)	(38 121)
Koszty ogólnego zarządu (-)	<u>2</u>	(42 598)	(42 338)
Zysk netto ze sprzedaży		66 119	55 890
Pozostałe przychody operacyjne	<u>3</u>	1 293	1 769
Pozostałe koszty operacyjne (-)	<u>3</u>	(1 546)	(1 247)
<i>Udział w wynikach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć</i>		-	368
Zysk z działalności operacyjnej		65 866	56 780
Przychody finansowe	<u>4</u>	6 380	8 284
Koszty finansowe (-)	<u>4</u>	(4 830)	(4 097)
Zysk brutto		67 416	60 967
Podatek dochodowy (bieżące i odroczone obciążenie podatkowe)	<u>5</u>	(12 407)	(9 419)
Zysk za okres sprawozdawczy		55 009	51 548
Przypadający:			
Akcjonariuszom Jednostki Dominującej		54 648	51 468
Akcjonariuszom niekontrolującym		361	80
Skonsolidowany zysk za okres sprawozdawczy (w złotych) przypisany Akcjonariuszom ASEE S.A. przypadający na jedną akcję			
Podstawowy ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	<u>6</u>	1,05	0,99
Rozwodniony ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	<u>6</u>	1,05	0,99

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Zysk za okres sprawozdawczy	55 009	51 548
Pozostałe dochody całkowite, w tym:	(42 886)	12 313
<i>Mogące podlegać przeklasyfikowaniu na zyski lub straty</i>	(42 886)	12 313
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	(42 886)	12 313
SUMA DOCHODÓW CAŁKOWITYCH ZA OKRES	12 123	63 861
Przypadająca:		
<i>Akcjonariuszom Jednostki Dominującej</i>	11 804	63 781
<i>Akcjonariuszom niekontrolującym</i>	319	80

SKONSOLIDOWANY BILANS

AKTYWA	Nota	31 grudnia 2017 roku (badane)	31 grudnia 2016 roku (badane)
Aktywa trwałe		630 553	642 938
Rzeczowe aktywa trwałe	8	131 958	102 161
Nieruchomości inwestycyjne		650	1 160
Wartości niematerialne	9	17 946	30 180
Wartość firmy	10	475 360	505 634
Długoterminowe aktywa finansowe	14	279	162
Zaliczki na udziały w jednostkach zależnych		84	-
Należności długoterminowe		345	385
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	3 190	2 621
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	15	741	635
Aktywa obrotowe		287 762	303 510
Zapasy	11	24 792	23 474
Rozliczenia międzyokresowe	15	10 047	14 380
Należności handlowe	12	120 154	126 498
Należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	12	132	166
Pozostałe należności budżetowe	12	770	1 002
Należności z tytułu wyceny kontraktów IT	24	12 025	11 722
Inne należności	12	3 338	3 632
Krótkoterminowe aktywa finansowe	14	792	3 090
Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe	13	115 712	119 546
SUMA AKTYWÓW		918 315	946 448

SKONSOLIDOWANY BILANS

PASYWA	Nota	31 grudnia 2017 roku (badane)	31 grudnia 2016 roku (badane)
Kapitał własny (przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej)		717 740	730 201
Kapitał podstawowy	16	518 942	518 942
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	17	38 825	38 825
Pozostałe kapitały	19, 29	660	-
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych		(109 270)	(66 426)
Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego		268 583	238 860
Udziały niekontrolujące	18	1 572	2 210
Kapitał własny ogółem		719 312	732 411
Zobowiązania długoterminowe		29 418	29 279
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	21	22 281	21 807
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	1 462	1 328
Długoterminowe zobowiązania handlowe i pozostałe		529	696
Długoterminowe rezerwy	19	1 823	1 274
Długoterminowe zobowiązania finansowe	20	1 568	2 756
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe przychodów	23	1 755	1 418
Zobowiązania krótkoterminowe		169 585	184 758
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	21	22 710	22 789
Zobowiązania handlowe	22	57 585	68 674
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	22	2 696	2 539
Pozostałe zobowiązania budżetowe	22	20 400	22 143
Zobowiązania finansowe	20	998	1 198
Zobowiązania i rezerwy z tytułu wyceny kontraktów IT	24	4 105	7 811
Pozostałe zobowiązania	22	26 666	23 373
Krótkoterminowe rezerwy	19	1 937	864
Rozliczenia międzyokresowe przychodów	23	20 373	21 752
Rozliczenia międzyokresowe kosztów	23	12 115	13 615
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		199 003	214 037
SUMA PASYWÓW		918 315	946 448

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku

	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	Pozostałe kapitały	Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego	Kapitał własny dla Akcjonariuszy Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
Na dzień 1 stycznia 2017 roku	518 942	38 825	(66 426)	-	238 860	730 201	2 210	732 411
Zysk (strata) za okres sprawozdawczy	-	-	-	-	54 648	54 648	361	55 009
Pozostałe dochody całkowite	-	-	(42 844)	-	-	(42 844)	(42)	(42 886)
Suma dochodów całkowitych za okres sprawozdawczy	-	-	(42 844)	-	54 648	11 804	319	12 123
Zmiany w składzie Grupy Kapitałowej, w tym:	-	-	-	-	(16)	(16)	(686)	(702)
Nabycie udziałów niekontrolujących	-	-	-	-	(16)	(16)	(686)	(702)
Wycena programu płatności na bazie akcji <u>29</u>	-	-	-	1 170	-	1 170	-	1 170
Zmiana założeń aktuarialnych programu określonych świadczeń <u>19</u>	-	-	-	(510)	-	(510)	-	(510)
Dywidenda	-	-	-	-	(24 909)	(24 909)	(271)	(25 180)
Na dzień 31 grudnia 2017 roku (badane)	518 942	38 825	(109 270)	660	268 583	717 740	1 572	719 312

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku

	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zależnych	Zyski (straty) z lat ubiegłych i wynik okresu bieżącego	Kapitał własny dla Akcjonariuszy Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
Na dzień 1 stycznia 2016 roku	518 942	38 825	(78 739)	209 247	688 275	-	688 275
Zysk (strata) za okres sprawozdawczy	-	-	-	51 468	51 468	80	51 548
Pozostałe dochody całkowite	-	-	12 313	-	12 313	-	12 313
Suma dochodów całkowitych za okres sprawozdawczy	-	-	12 313	51 468	63 781	80	63 861
Zmiany w składzie Grupy Kapitałowej, w tym:	-	-	-	(59)	(59)	2 130	2 071
Nabycie udziałów w spółce zależnej	-	-	-	-	-	5 063	5 063
Nabycie udziałów niekontrolujących	-	-	-	(59)	(59)	(2 933)	(2 992)
Dywidenda	-	-	-	(21 796)	(21 796)	-	(21 796)
Na dzień 31 grudnia 2016 roku (badane)	518 942	38 825	(66 426)	238 860	730 201	2 210	732 411

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		67 416	60 967
Korekty o pozycje:		39 168	34 562
Amortyzacja		40 612	37 250
Zmiana stanu zapasów		(8 402)	(13 224)
Zmiana stanu należności		(6 915)	(33 229)
Zmiana stanu zobowiązań, rozliczeń międzyokresowych i rezerw		2 022	47 537
Przychody i koszty odsetkowe		285	714
Zyski / Straty z różnic kursowych		3 760	(920)
Zyski / Straty z działalności inwestycyjnej		6 546	(3 560)
Koszty programu płatności na bazie akcji	29	1 170	-
Inne		90	(6)
Środki pieniężne netto wygenerowane z działalności operacyjnej		106 584	95 529
Zapłacony podatek dochodowy		(12 248)	(7 848)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		94 336	87 681
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych		799	1 445
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	8,9	(65 143)	(30 256)
Wydatki z tytułu projektów rozwojowych	9	(3 502)	(5 245)
Wydatki z tytułu nabycia jednostek zależnych, po potrąceniu przejętych środków pieniężnych	27	-	(4 821)
Wpływy ze sprzedaży instrumentów finansowych w wartości godziwej przez wynik finansowy	14	12 341	16 156
Nabycie instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	14	(9 495)	(16 669)
Wpływy ze zwolnienia lokat	14	-	69
Wydatki z tytułu założenia lokat	14	-	(4)
Pożyczki spłacone	14	13	87
Pożyczki udzielone	14	(21)	(124)
Otrzymane odsetki		249	730
Dywidendy otrzymane		1	344
Pozostałe		-	1
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(64 758)	(38 287)

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy (spłata) pożyczek/kredytów krótkoterminowych		9	175
Wpływy z pozostałych pożyczek/kredytów	21	22 017	12 636
Spłata pozostałych pożyczek/kredytów	21	(17 787)	(15 326)
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego		(1 111)	(968)
Dywidendy wypłacone akcjonariuszom jednostki dominującej	2	(24 909)	(21 796)
Dywidendy wypłacone udziałowcom niekontrolującym	18	(271)	-
Wydatki z tytułu nabycia udziałów niekontrolujących	27	(702)	(2 970)
Zapłacone odsetki		(1 126)	(1 296)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(23 880)	(29 545)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		5 698	19 849
Różnice kursowe netto		(8 194)	(1 659)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na dzień 1 stycznia	13	118 058	99 868
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na dzień 31 grudnia	13	115 562	118 058

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

I. INFORMACJE OGÓLNE

Grupa Asseco South Eastern Europe („Grupa”, „Grupa ASEE”, „ASEE”) to grupa kapitałowa, której Jednostką Dominującą jest Asseco South Eastern Europe Spółka Akcyjna („Jednostka Dominująca”, „Spółka”, „Emitent”, „ASEE S.A.”) z siedzibą w Rzeszowie, przy ul. Olchowej 14.

Jednostka Dominująca Asseco South Eastern Europe S.A. została utworzona 10 kwietnia 2007 roku. Od dnia 28 października 2009 roku Spółka jest notowana na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

ASEE S.A. jest Jednostką Dominującą Grupy Asseco South Eastern Europe. Jednostka Dominująca może działać na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami. Czas trwania Jednostki Dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieograniczony.

Grupa Asseco South Eastern Europe prowadzi działalność w zakresie sprzedaży oprogramowania własnego i obcego, jak również świadczenia usług wdrożeniowych, integracyjnych i outsourcingowych. Grupa dostarcza rozwiązania IT, rozwiązania

z obszaru uwierzytelniania, systemy do rozliczania płatności internetowych, jak również prowadzi sprzedaż, outsourcing oraz obsługę bankomatów i terminali płatniczych oraz świadczy usługi integracyjne i wdrożeniowe systemów i sprzętu informatycznego. Grupa prowadzi działalność na terenie Polski, krajów Europy Południowo-Wschodniej oraz Turcji.

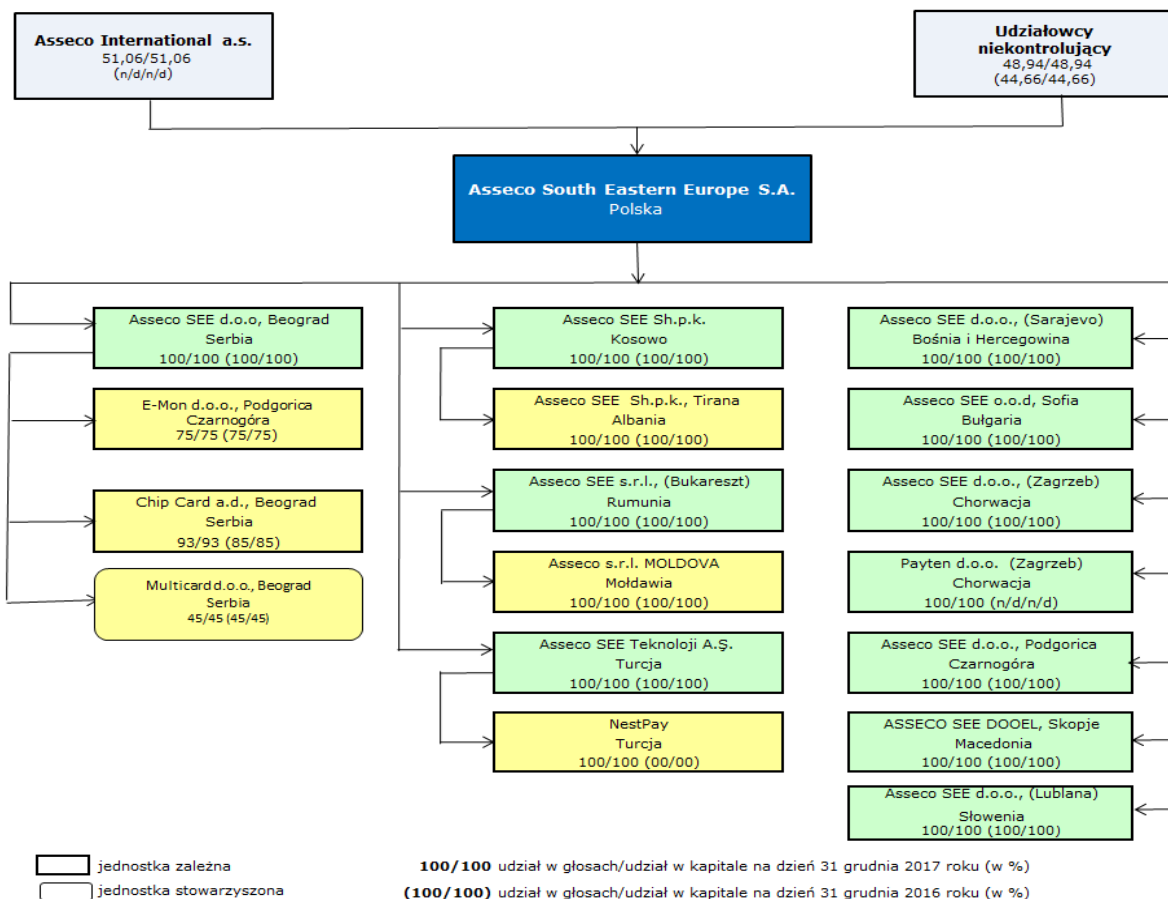
Zakres podstawowej działalności Grupy Asseco South Eastern Europe w podziale na odpowiednie segmenty został opisany w punkcie V niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku oraz zawiera dane porównywalne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.

Grupa sporządza sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

Dnia 19 lutego 2018 roku skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku zostało przez Zarząd zatwierdzone do publikacji.

II. ORGANIZACJA GRUPY ASSECO SOUTH EASTERN EUROPE

Powyżej przedstawiono strukturę Grupy ASEE wraz z udziałem procentowym w kapitale i głosach na zgromadzeniach akcjonariuszy/wspólników na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadanych przez Grupę w podmiotach wchodzących w skład Grupy ASEE jest równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

Zmiany w składzie Grupy zostały opisane w nocy 31 niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

III. SKŁAD ZARZĄDU I RADY NADZORCZEJ ASEE S.A. ORAZ ICH KOMITETÓW

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień publikacji niniejszego sprawozdania tj. 19 lutego 2018 roku skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki oraz Komitetu Audytu przedstawiał się następująco:

Rada Nadzorcza	Zarząd	Komitet Audytu
Jozef Klein	Piotr Jeleński	Artur Kucharski
Adam Góral	Miljan Mališ	Adam Pawłowicz
Jacek Duch	Miodrag Mirčetić	Jacek Duch
Artur Kucharski	Marcin Rułnicki	
Adam Pawłowicz		

W okresie sprawozdawczym miały miejsce następujące zmiany w składzie organów nadzorujących i zarządzających Spółki:

Z dniem 30 marca 2017 roku wygasły mandaty członków Rady Nadzorczej ASEE S.A. W tym samym dniu Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki podjęło uchwałę w sprawie powołania Artura Kucharskiego na członka Rady Nadzorczej kolejnej kadencji, na okres od dnia 31 marca 2017 roku do dnia 31 marca 2022 roku. Wykonując swoje uprawnienia statutowe, akcjonariusze Spółki – Asseco Poland oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju – powołali ponadto w skład Rady Nadzorczej kolejnej kadencji następujące osoby: Adama Górala, Gabrieli Żukowicz, Jozefa Kleina oraz Jacka Ducha. Jan Dauman oraz Przemysław Sęczkowski nie zostali powołani na kolejną kadencję w Radzie Nadzorczej.

W dniu 15 maja 2017 roku Rada Nadzorcza powołała Pana Jozefa Kleina na Przewodniczącego Rady Nadzorczej ASEE S.A., a Pana Adama Górala na Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej ASEE S.A.

Ponadto, Rada Nadzorcza powołała Komitet Audytu w składzie: Artur Kucharski – Przewodniczący Komitetu Audytu, Gabriela Żukowicz oraz Jacek Duch – Członkowie Komitetu Audytu.

W dniu 15 maja 2017 roku Rada Nadzorcza podjęła uchwałę o powołaniu Zarządu na nową, wspólną, pięcioletnią kadencję od dnia 12 lipca 2017 do dnia 12 lipca 2022 roku. Na nową kadencję powołano dotychczasowych członków Zarządu.

W dniu 17 października 2017 roku wpłynęła do Spółki rezygnacja Pani Gabrieli Żukowicz z członkostwa w Radzie Nadzorczej ASEE S.A. ze skutkiem od dnia 18 października 2017 roku.

W dniu 17 października pan Adam Pawłowicz został powołany przez Asseco Poland S.A. na Członka Rady Nadzorczej obecnej, wspólnej kadencji tj. do dnia 31 marca 2022 roku, ze skutkiem od dnia 18 października 2017 roku.

W dniu 18 października 2017 roku został zmieniony skład Komitetu Audytu. Wobec rezygnacji Pani Gabrieli Żukowicz z członkostwa w Radzie Nadzorczej, do składu Komitetu Audytu został powołany Pan Adam Pawłowicz.

W okresie od dnia 31 grudnia 2017 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania tj. 19 lutego 2018 roku nie wystąpiły zmiany w składzie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki oraz Komitetu Audytu przedstawiał się następująco:

Rada Nadzorcza	Zarząd	Komitet Audytu
Adam Góral	Piotr Jeleński	Artur Kucharski
Jacek Duch	Miljan Mališ	Jacek Duch
Jan Dauman	Miodrag Mirčetić	Gabriela Żukowicz
Artur Kucharski	Marcin Rułnicki	
Przemysław Sęczkowski		
Gabriela Żukowicz		

IV. ZASADY RACHUNKOWOŚCI ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem instrumentów pochodnych i aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest prezentowane w złotych („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach PLN.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości przez Grupę, jak również przez Jednostkę Dominującą oraz jednostki podporządkowane.

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania nie stwierdza się okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Spółkę oraz spółki Grupy w okresie co najmniej 12 miesięcy po dacie bilansowej.

2. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez UE.

Niektóre jednostki Grupy prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości określonymi przez przepisy lokalne. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty niezawarte w księgach rachunkowych jednostek Grupy, wprowadzone w celu doprowadzenia sprawozdań finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

3. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej oraz walutą sprawozdawczą skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski (PLN).

Jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania spółek z Grupy sporządzane są w walutach podstawowych środowisk gospodarczych, w których działają (w walutach funkcjonalnych).

Walutami funkcjonalnymi jednostek bezpośrednio zależnych od ASEE S.A. są lej rumuński, kuna chorwacka, dinar serbski, denar macedoński, euro, lira turecka, lewa bułgarska, wymienialna marka (Bośnia i Hercegowina).

4. Profesjonalny osąd i szacunki

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania szacunków i założeń, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym. Mimo, że przyjęte założenia i szacunki opierają się na najlepszej wiedzy kierownictwa Grupy na temat bieżących działań i zdarzeń, rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Poniżej przedstawiono główne obszary, w których w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości, oprócz szacunków księgowych, miał duże znaczenie profesjonalny osąd kierownictwa i co do których zmiana szacunków może mieć istotny wpływ na wyniki Grupy w przyszłości.

i. Przyjęte przepływy operacyjne do wyceny kontraktów IT oraz pomiar stopnia zaawansowania

Grupa realizuje szereg kontraktów na budowę oraz wdrożenia systemów informatycznych. Wycena kontraktów IT wymaga ustalenia przyszłych przepływów operacyjnych w celu ustalenia wartości godziwej przychodów i kosztów oraz dokonania pomiaru stopnia zaawansowania prac na projekcie. Stopień zaawansowania prac ustala się jako stosunek poniesionych kosztów (zwiększających postęp realizacji prac) do kosztów planowanych lub stosunkiem przepracowanych robocizni w stosunku do całkowitego czasu pracy. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość należności z tytułu wyceny kontraktów IT wynosiła 12 025 tys. PLN, zobowiązania i rezerwy z tego tytułu wynosiły 4 105 tys. PLN.

i. Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

ii. Wartość firmy – test na utratę wartości

Zarząd Jednostki Dominującej na dzień 31 grudnia 2017 roku przeprowadził test na utratę wartości firmy, powstałej w wyniku nabycia jednostek zależnych.

Wymagało to oszacowania wartości odzyskiwalnej wartości firmy, alokowanej do poszczególnych segmentów operacyjnych. Oszacowanie wartości odzyskiwalnej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i ustalenia stopy dyskontowej, która jest następnie

wykorzystywana do obliczenia wartości bieżącej tych przepływów. Wartość firmy powstała na nabyciu jednostek zależnych na dzień 31 grudnia 2017 roku wyniosła 475 360 tys. PLN, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 roku 505 634 tys. PLN.

iii. Wartość aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 3 190 tys. PLN oraz rezerwę na podatek odroczonego w kwocie 1 462 tys. PLN. Zmiana aktywa i rezerwy na podatek odroczonego w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku wyniosła łącznie 272 tys. PLN w analogicznym okresie 2016 roku -89 tys. PLN.

Kierownictwo Grupy uważa, że realizacja rozpoznanego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy aktywa w kwocie 3 190 tys. PLN jest bardzo prawdopodobna w oparciu o aktualne plany finansowe spółek oraz obowiązujące obecnie przepisy podatkowe.

5. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 9 Instrumenty Finansowe (opublikowano dnia 24 lipca 2014 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później - zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzania standardu w wersji wstępnej nie zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE,
- MSSF 15 Przychody z umów z klientami (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 Data wejścia w życie MSSF 15 (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem (opublikowano dnia

11 września 2014 roku) – prace prowadzące do zatwierdzenia niniejszych zmian zostały przez UE odłożone bezterminowo - termin wejścia w życie został odroczonego przez RMSR na czas nieokreślony,

- MSSF 16 Leasing (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 4 Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe (opublikowano 12 września 2016 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Wyjaśnienia do MSSF 15 Przychody z umów z klientami (opublikowano dnia 12 kwietnia 2016 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 2 Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji (opublikowano dnia 20 czerwca 2016 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- Zmiany do MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach będące częścią Zmian wynikających z przeglądu MSSF 2014-2016 (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 1 Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy będące częścią Zmian wynikających z przeglądu MSSF 2014-2016 (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- KIMSF 22 Transakcje w walucie obcej i zaliczki (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – mająca zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- Zmiany do MSR 40: Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnej (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,

- MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe (opublikowano dnia 18 maja 2017 roku) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2021 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- KIMSF 23 Niepewność związana z ujmowaniem podatku dochodowego (opublikowano dnia 7 czerwca 2017 roku) - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- Zmiany do MSSF 9 Kontrakty z cechami przedpłat z ujemną rekompensatą (opublikowano dnia 12 października 2017 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- Zmiany do MSR 28 Udziały długoterminowe w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (opublikowano dnia 12 października 2017 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2015-2017 (opublikowano dnia 12 grudnia 2017 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE,
- Zmiany do MSR 19 Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie programu (opublikowano dnia 7 lutego 2018 roku) - mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE.

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Daty stosowania standardów w Unii Europejskiej mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez Unię Europejską.

W akapitach poniżej zamieszczono opis wdrożenia MSSF 9, MSSF 15 oraz MSSF 16. Zarząd jest w trakcie oceny wpływu zmian w zakresie pozostałych standardów na sprawozdanie i sytuację finansową Grupy.

6. MSSF 9, MSSF 15, MSSF 16

MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami

Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 15 Przychody z umów z klientami („MSSF 15”), który został wydany w maju 2014 roku, a następnie zmieniony w kwietniu 2016 roku ustanawia tzw. Model Pięciu Kroków rozpoznawania przychodów wynikających z umów z klientami. Zgodnie z MSSF 15 przychody ujmuje się w kwocie wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Nowy standard zastąpi wszystkie dotychczasowe wymogi dotyczące ujmowania przychodów zgodnie z MSSF. Standard ma zastosowanie w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone.

W 2017 roku Grupa ASEE przeprowadziła ocenę wpływu wprowadzenia MSSF 15 na stosowane zasady (politykę) rachunkowości w odniesieniu do działalności Grupy lub jej wyników finansowych. Niniejsza ocena jest oparta na aktualnie dostępnych informacjach i może podlegać zmianom wynikającym z pozyskania racjonalnych i możliwych do udokumentowania dodatkowych informacji w okresie, kiedy Grupa zastosuje MSSF 15 po raz pierwszy.

Grupa ASEE planuje wdrożyć nowy standard zgodnie z wymaganą datą wejścia w życie, dlatego po raz pierwszy standard zostanie zastosowany w sprawozdaniu skonsolidowanym za okres sprawozdawczy rozpoczynający się 1 stycznia 2018 roku.

Zgodnie z wymogami przepisów przejściowych zamieszczonych w standardzie dopuszczalne są dwie metody prezentacji danych porównywalnych:

a) podejście retrospektywne dla każdego wcześniejszego okresu sprawozdawczego prezentowanego zgodnie z MSR 8, albo

b) podejście retrospektywne z łącznym efektem pierwszego zastosowania nowego standardu ujętym w dniu pierwszego zastosowania.

Grupa zastosuje zmodyfikowane podejście retrospektywne opisane w punkcie b, które polega na ujęciu w sprawozdaniu finansowym za okresy sprawozdawcze rozpoczynające się po 1 stycznia 2018 korekty salda początkowego zysków zatrzymanych. W ramach tego podejścia zasady wynikające z nowego standardu stosowane będą wyłącznie do umów, które w rozumieniu MSSF 15 spełniają definicję umów niezakończonych na dzień pierwszego zastosowania tj. na 1 stycznia 2018 roku.

Przychody Grupy są generowane w trzech podstawowych obszarach tj.: ze sprzedaży oprogramowania własnego, której często towarzyszy sprzedaż usług własnych (głównie wdrożeniowo-modyfikacyjnych, a po fazie realizacji usług utrzymaniowych), ze sprzedaży oprogramowania obcego i usług z nim związanych, a także ze sprzedaży sprzętu i usług z nim związanych. W ramach przygotowania do procesu implementacji nowego Standardu bazując na kryteriach odrębności dóbr i usług, Grupa przeanalizowała te strumienie przychodów w celu zidentyfikowania możliwych typów zobowiązań do wykonania świadczenia, które wynikają z istniejących w Grupie umów i wskazała czy, a jeśli tak to jak, na gruncie nowych przepisów zmieni się sposób rozpoznania przychodu dla każdego z tych zobowiązań.

Grupa rozpoznaje przychody z usług oraz licencji własnych zgodnie z metodą stopnia zaawansowania, w korespondencji z pozycją „Należności z tytułu wyceny kontraktów IT”. Jeśli chodzi o wpływ nowej regulacji na rozliczenie długoterminowych umów IT, w ocenie Grupy przychody, które według obecnych zasad rozpoznawane są według metody stopnia zaawansowania kosztowego w znaczącej większości będą mogły być nadal rozpoznawane w ten sposób. Wynika to, z faktu, że w ramach kontraktów, które dzisiaj znajdują się w zakresie regulacji MSR 11, spółki z Grupy AssecO zobowiązują się co do zasady do wykonywania świadczeń, w wyniku których nie powstają składniki o alternatywnym zastosowaniu z punktu widzenia dostarczającej go spółki. Jednocześnie przeprowadzona dotychczas analiza wykazała, że najprawdopodobniej w większości przypadków dla takich umów spełnione jest kryterium przysługiwania egzekwowalnego prawa do zapłaty za wykonane świadczenie. W przypadku, gdyby konkluzja o istnieniu egzekwowalnego prawa do zapłaty była odmienna, wówczas należałoby uznać, że również metoda rozpoznania przychodów dla takich kontraktów ulegnie zmianie. Na skutek przyjęcia MSSF 15, „Należności z tytułu wyceny kontraktów IT” będą prezentowane w pozycji „Składnik aktywów z tytułu umowy”.

W sytuacjach, gdy przyrzeczenie udzielenia licencji jest odrębne od usług towarzyszących sprzedaży licencji, przychody zostaną rozpoznane zgodnie z tym, jakiego rodzaju licencja została sprzedana. W tym celu przeprowadzana będzie każdorazowo analiza natury sprzedawanych przez Grupę licencji w rozróżnieniu na prawo do korzystania oraz prawo do dostępu. Rozróżnienie to będzie determinować sposób rozpoznania przychodu z licencji, które spełniają kryteria odrębności. Licencje z prawem do używania to takie licencje, w przypadku których klient może rozporządzać możliwością korzystania z licencji i uzyskiwać zasadniczo wszelkie korzyści

z niej wynikające. Licencje z prawem do korzystania to zaś takie licencje, które wymagają od ich dostawcy podejmowania działań mających znaczący wpływ na własność intelektualną, do której klient na mocy umowy licencyjnej uzyskał prawo, wystawiają klienta na pozytywne i negatywne skutki podejmowanych przez dostawcę działań, a działania te nie prowadzą do przekazania klientowi dóbr lub usług. Metoda rozpoznania przychodów w tym obszarze nie ulegnie zmianie tj. w przypadkach licencji sprzedawanych bez istotnych usług towarzyszących na czas nieokreślony momentem rozpoznania przychodu pozostanie moment przekazania ryzyka i korzyści (kontroli) nad licencją do klienta. W przypadku zaś licencji sprzedawanych na czas określony przychód będzie rozpoznawany w czasie. W przypadku jednak, gdyby okazało się, że licencje udzielone na czas określony są licencjami z prawem do używania, wówczas metoda rozpoznania przychodu ulegnie zmianie i zamiast rozliczenia w czasie, konieczne będzie ujęcie przychodów w momencie przekazania licencji do użytkowania klientowi.

Ujęcie przychodów z licencji obcych będzie każdorazowo przedmiotem analiz zapisów umownych i będzie wynikało z tego, czy licencje obce stanowią odsprzedaż i tym samym zobowiązanie do dokonania świadczenia wykonane jest w momencie przekazania kontroli nad licencją do klienta, lub czy (o ile w ogóle) licencja taka może stanowić element większej całości i powinna być traktowana jako część składowa większego obowiązku świadczenia. Nie przewiduje się, że podejście do rozpoznawania przychodów z licencji ulegnie zasadniczej zmianie.

W obszarze przychodów z usług własnych przeprowadzona analiza wykazała, że przychody, które spółki z Grupy rozpoznają z usług rozliczanych według dzisiejszych zasad w czasie (tj. głównie przychody z usług utrzymania) również przy zastosowaniu MSSF 15 będą rozliczane w ten sam sposób. W ocenie Grupy usługi takie są bowiem usługami, w których klient jednocześnie otrzymuje i czerpie korzyści płynące ze świadczenia usług w miarę ich wykonywania przez dostawcę i jako takie mogą być rozpoznawane w miarę upływu czasu. Analogiczne podejście stosowane jest do usług utrzymania obcego.

Dodatkowo, w ramach analizy usług utrzymania analizowany był wpływ nowego standardu w zakresie, który został precyzyjniej niż w poprzednio obowiązujących przepisach uregulowany w nowym standardzie, a który traktuje o gwarancjach. Jak się wydaje, w przypadkach, w których jednocześnie z gwarancją świadczona jest usługa utrzymania, która co do zasady stanowi kategorię szerszą niż gwarancja, podejście rachunkowe pozostanie niezmiennie. W przypadkach,

w których usługa gwarancyjna świadczona jest po zakończeniu projektu, któremu nie towarzyszy usługa utrzymania, w ramach procesu implementacji nowego standardu analizowana jest natura gwarancji, tj. czy gwarancja ma charakter usługi czy też stanowi zobowiązanie dostawcy do zapewnienia, że produkt działa zgodnie z ustaleniami. W pierwszym przypadku gwarancja będzie traktowana jako odrębne zobowiązanie do wykonania świadczenia i część przychodu będzie odraczana do momentu realizacji usługi gwarancyjnej. Natomiast w drugim będzie tworzona rezerwa z tytułu gwarancji. Zgodnie z obecną polityką stosowane są oba podejścia. Wyniki analizy wydają się wskazywać, że część gwarancji dla których odraczany był przychód powinny być ujmowane jako rezerwy. Ze względu na krótkoterminowy charakter przyznawanych w ramach umów wdrożeniowych gwarancji zmiany z tytułu podejścia nie będą istotne.

W przypadku pozostałych usług własnych IT, wśród których wymienić można sprzedaż usługi typu SaaS, IaaS, a także usług polegających na wynajmie wykwalifikowanych pracowników rozliczanych według faktycznie przepracowanych godzin, Grupa nie identyfikuje zmiany w podejściu do rozpoznawania przychodu.

Przychody z ostatniej wymienionej grupy tj. sprzedaży sprzętu i usług z nim związanych, a które nie są elementem kompleksowego projektu infrastrukturalnego (sprzedaż kompleksowego systemu, w ramach którego sprawnie działająca infrastruktura jest jednym z kluczowych elementów projektu będzie rozpoznawana na zasadach analogicznych do stosowanych dzisiaj, tj.: sprzęt – w momencie przekazania kontroli do klienta, usługi dodane związane ze sprzętem – według metody stopnia zaawansowania kosztowego.

Ponadto, w ramach prac wdrożeniowych nad nowym standardem przeanalizowane zostały inne zagadnienia, co do których zachodzą zamiany w następstwie wejścia w życie nowego standardu. Dotyczyło to między innymi zagadnienia szacowania rezerwy na straty na kontraktach. W związku z zastąpieniem MSR 11 przez MSSF 15 pojawiła się konieczność kierowania się wytycznymi z MSR 37 w tym zakresie. W przypadku jednak MSR 37 brak na dzień dzisiejszy jasnych wytycznych Rady Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości co do podejścia do kalkulacji tzw. kosztów nie do uniknięcia, a dyskutowane przez Radę stanowiska dopuszczają w zasadzie dwa skrajne podejścia. W związku z powyższym podejście do ujmowania straty będzie konturowane zgodnie z obecnym podejściem. Na dzień publikacji niniejszego sprawozdania nie zidentyfikowaliśmy obszarów, które miałyby fundamentalny wpływ na

prezentowane w nim wartości. Prace nad jego wdrożeniem i oceną wpływu będą kontynuowane w I kwartale 2018 roku.

MSSF 9 Instrumenty finansowe

W lipcu 2014 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 9 Instrumenty finansowe („MSSF 9”). MSSF 9 obejmuje trzy aspekty związane z instrumentami finansowymi: klasyfikację i wycenę, utratę wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń. MSSF 9 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku i później, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Grupa planuje zastosować MSSF 9 od dnia wejścia w życie standardu, bez przekształcania danych porównawczych.

W 2017 roku Grupa przeprowadziła ocenę wpływu MSSF 9 na stosowane zasady (politykę) rachunkowości w odniesieniu do działalności Grupy lub jej wyników finansowych. Niniejsza ocena jest oparta na aktualnie dostępnych informacjach i może podlegać zmianom wynikającym z pozyskania racjonalnych i możliwych do udokumentowania dodatkowych informacji w okresie, kiedy Grupa zastosuje MSSF 9 po raz pierwszy.

Grupa nie spodziewa się na moment publikacji niniejszego sprawozdania istotnego wpływu wprowadzenia MSSF 9 na sprawozdanie z sytuacji finansowej oraz kapitał własny. W wyniku zastosowania MSSF nie zmieni się klasyfikacja instrumentów finansowych.

MSSF 16 Leasing

W styczniu 2016 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości wydała Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 16 *Leasing* („MSSF 16”), który zastąpił MSR 17 *Leasing*, KIMSF 4 *Ustalenie, czy umowa zawiera leasing*, SKI 15 *Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne* oraz SKI 27 *Ocena istoty transakcji wykorzystujących formę leasingu*. MSSF 16 określa zasady ujmowania dotyczące leasingu w zakresie wyceny, prezentacji i ujawniania informacji.

MSSF 16 wprowadza jednolity model rachunkowości leasingobiorcy i wymaga, aby leasingobiorca ujmował aktywa i zobowiązania wynikające z każdego leasingu z okresem przekraczającym 12 miesięcy, chyba że bazowy składnik aktywów ma niską wartość. W dacie rozpoczęcia leasingobiorca ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania bazowego składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu, które odzwierciedla jego obowiązek dokonywania opłat leasingowych.

Leasingobiorca odrębnie ujmuje amortyzację składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania i odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu.

Leasingobiorca aktualizuje wycenę zobowiązania z tytułu leasingu po wystąpieniu określonych zdarzeń (np. zmiany w odniesieniu do okresu leasingu, zmiany w przyszłych opłatach leasingowych wynikającej ze zmiany w indeksie lub stawce stosowanej do ustalenia tych opłat). Co do zasady, leasingobiorca ujmuje aktualizację wyceny zobowiązania z tytułu leasingu jako korektę wartości składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania.

Grupa jest leasingobiorcą w przypadku umów najmu powierzchni biurowych oraz samochodów.

Rachunkowość leasingodawcy zgodnie z MSSF 16 pozostaje zasadniczo niezmienną względem obecnej rachunkowości zgodnie z MSR 17. Leasingodawca dalej będzie ujmował wszystkie umowy leasingowe z zastosowaniem tych samych zasad klasyfikacji co w przypadku MSR 17, rozróżniając leasing operacyjny i leasing finansowy. MSSF 16 wymaga, zarówno od leasingobiorcy jak i od leasingodawcy, dokonywania szerszych ujawnień niż w przypadku MSR 17.

Leasingobiorca ma prawo wyboru pełnego bądź zmodyfikowanego podejścia retrospektywnego, a przepisy przejściowe przewidują pewne praktyczne rozwiązania.

MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone w przypadku jednostek, które stosują MSSF 15 od daty lub przed datą pierwszego zastosowania MSSF 16. Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie MSSF 16.

Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji Zarząd jest w trakcie oceny wpływu wprowadzenia MSSF 16 na stosowane przez Grupę zasady (politykę) rachunkowości w odniesieniu do działalności grupy lub jej wyników finansowych.

7. Istotne zasady rachunkowości

i. Zasady konsolidacji

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Jednostki Dominującej Asseco South Eastern Europe S.A. oraz dane finansowe jej jednostek zależnych, sporządzone za okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 grudnia 2017 roku. Dane finansowe jednostek zależnych zostały sporządzone przy wykorzystaniu spójnych zasad rachunkowości, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze.

Jednostkami zależnymi są jednostki, nad którymi Spółka sprawuje kontrolę. Spółka każdorazowo określa czy jest jednostką dominującą, niezależnie od

charakteru jej zaangażowania w danej jednostce, biorąc pod uwagę swój wpływ na tę jednostkę.

Spółka sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonała inwestycji wtedy i tylko wtedy, gdy:

- sprawuje władzę nad jednostką;
- podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych;
- posiada zdolność do sprawowania władzy w celu wpłynięcia na wysokość osiąganych zwrotów z jednostki, w której dokonano inwestycji;

Wszystkie salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym niezrealizowane zyski wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostają w całości wyeliminowane podczas konsolidacji. Straty podlegają wyłączeniu w zakresie, w jakim nie wskazują na utratę wartości.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez Grupę, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli.

Zmiany udziału w kapitałach/głosach, które nie skutkują utratą kontroli nad jednostką zależną są ujmowane jako transakcje kapitałowe. W takich przypadkach w celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej Grupa dokonuje korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących oraz udziałów niekontrolujących. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących, a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnoszone są na kapitał własny i przypisywane do właścicieli jednostki dominującej.

Grupa wykazuje swoje udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach metodą praw własności.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach są wykazywane w bilansie według ceny nabycia powiększonej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tych jednostek, pomniejszone o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Rachunek zysków i strat odzwierciedla udział w wynikach działalności jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W przypadku zmiany ujętej bezpośrednio w kapitale własnym jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, Grupa ujmuje swój udział w każdej zmianie i ujawnia go, jeśli jest to właściwe, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym. Inwestycja w jednostce stowarzyszonej i wspólnym przedsięwzięciu obejmuje wartość firmy powstałą przy nabyciu. Gdy udział Grupy w stratach jednostki stowarzyszonej i wspólnym przedsięwzięciu równa się lub przewyższa

wartość inwestycji, Grupa nie rozpoznaje dalszych strat, chyba, że zobowiązała się do uregulowania zobowiązań w imieniu jednostki stowarzyszonej lub dokonania wpłat na rzecz jednostki stowarzyszonej i wspólnego przedsięwzięcia.

Od dnia, w którym jednostka przestaje być wspólnym przedsięwzięciem i nie staje się jednostką zależną ani stowarzyszoną Grupy, Grupa ujmuje swoje udziały w tej jednostce w wartości godziwej. Różnice pomiędzy wartością bilansową byłego wspólnego przedsięwzięcia, a wartością godziwą obecnej inwestycji, a także wpływy ze sprzedaży należy rozpoznać w rachunku zysków i strat. W przypadku, w którym pozostała część inwestycji stanowi znaczący wpływ należy ją ująć analogicznie jak inwestycję w jednostkę stowarzyszoną.

ii. Połączenia jednostek gospodarczych znajdujących się pod wspólną kontrolą

Połączenie jednostek gospodarczych dotyczące jednostek znajdujących się pod wspólną kontrolą to połączenie jednostek gospodarczych, w ramach którego wszystkie łączące się jednostki znajdują się ostatecznie pod kontrolą tej samej strony lub stron zarówno przed, jak i po połączeniu oraz kontrola ta nie jest tymczasowa.

W szczególności, chodzi tu o takie transakcje, jak transfer spółek lub przedsięwzięć pomiędzy jednostkami Grupy lub połączenie jednostki dominującej z jej jednostką zależną.

Do rozliczenia skutków połączeń pomiędzy jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą Grupa stosuje metodę łączenia udziałów.

W przypadku przekształceń polegających na wniesieniu aportem inwestycji w jedną jednostkę zależną do drugiej jednostki zależnej lub połączenia dwóch jednostek zależnych od Asseco South Eastern Europe S.A., następuje jedynie przeksięgowanie wartości inwestycji w przejmowaną jednostkę zależną na wartość inwestycji w przejmującą jednostkę zależną. Tym samym przeniesienie jednej jednostki zależnej pod drugą jednostkę zależną nie ma wpływu na wynik finansowy Spółki oraz Grupy.

iii. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki

- sumy:
 - (i) przekazanej zapłaty,
 - (ii) kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej oraz
 - (iii) w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej.

- nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok lub częściej, jeśli wystąpią ku temu przesłanki. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego z ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które mogą skorzystać z synergii połączenia.

Każdy ośrodek lub zespół ośrodków, do którego została przypisana wartość firmy:

- odpowiada najniższemu poziomowi w Grupie, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze oraz
- jest nie większy niż jeden segment operacyjny określony zgodnie z MSSF 8 Segmenty operacyjne.

Odpis z tytułu utraty wartości ustalany jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego została alokowana dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracowującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości bilansowej. W takich okolicznościach sprzedana wartość firmy jest ustalana na podstawie względnej wartości sprzedanej działalności i wartości zachowanej części ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

iv. Przeliczanie pozycji wyrażonej w walucie obcej

Walutą pomiaru Jednostki Dominującej oraz walutą sprawozdawczą niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski (PLN).

Jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania spółek z Grupy sporządzane są w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działają (w walutach funkcjonalnych). Walutami funkcjonalnymi jednostek bezpośrednio zależnych od ASEE S.A. są lej rumuński, kuna chorwacka, dinar serbski, denar macedoński, euro, lira turecka, lewa bułgarska, marka wymiennalna (Bośnia i Hercegowina).

Transakcje wyrażone w walutach obcych są początkowo ujmowane według kursu waluty funkcjonalnej obowiązującego na dzień zawarcia

transakcji. Aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach obcych są przeliczane po kursie waluty funkcjonalnej obowiązującym na dzień bilansowy. Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztów historycznych w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych lub w kapitałach własnych.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania zagranicznych jednostek zależnych są przeliczane na walutę prezentacyjną Grupy Asseco South Eastern Europe po kursie obowiązującym na dzień bilansowy, a ich rachunki zysków i strat są przeliczane po średnim kursie wymiany za dany okres sprawozdawczy. Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym jako jego odrębny składnik. W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane odroczone różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

Waluta	Na dzień	Na dzień
	31 grudnia 2017	31 grudnia 2016
USD	3,4813	4,1793
EUR	4,1709	4,4240
RON	0,8953	0,9749
HRK	0,5595	0,5853
RSD	0,0354	0,0358
BGN	2,1326	2,2619
MKD	0,0681	0,0717
BAM	2,1428	2,2562
TRY	0,9235	1,1867

Średnie kursy wymiany za poszczególne okresy obrotowe kształtowały się następująco:

Waluta	Za rok zakończony	Za rok zakończony
	31 grudnia 2017	31 grudnia 2016
USD	3,7439	3,9680
EUR	4,2447	4,3757
RON	0,9282	0,9739
HRK	0,5690	0,5808
RSD	0,0351	0,0355
BGN	2,1703	2,2372
MKD	0,0690	0,0710
BAM	2,1728	2,2371
TRY	1,0295	1,3109

v. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe są wykazywane według ceny nabycia/kosztu wytworzenia i pomniejszone o skumulowaną amortyzację oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Środki trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, do których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych remontów. Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów wynoszący:

Typ	Okres ekonomicznej użyteczności
Budynki i budowle	40 lat
Inwestycje w obcych środkach trwałych	5 lat
Komputery i sprzęt telekomunikacyjny	1-5 lat
Meble	2-8 lat
Urządzenia biurowe	5-10 lat
Środki transportu	4-6 lat
Pozostałe środki trwałe	2-5 lat

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów weryfikuje się corocznie, i w razie konieczności – koryguje z efektem od początku właśnie zakończonego roku obrotowego.

Jeżeli zaistniały zdarzenia bądź zaszły zmiany, które wskazują na to, że wartość bilansowa środków trwałych może nie być możliwa do odzyskania, dokonywany jest przegląd tych aktywów pod kątem ewentualnej utraty wartości. Jeżeli istnieją przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości, a wartość bilansowa przekracza szacowaną wartość odzyskiwalną, wówczas wartość tych aktywów bądź ośrodków wypracowujących środki pieniężne jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalna środków trwałych odpowiada wyższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej. Przy ustalaniu wartości użytkowej, szacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z danym składnikiem aktywów. W przypadku składnika aktywów, który nie generuje wpływów pieniężnych

w sposób znacząco samodzielny, wartość odzyskiwalna jest ustalana dla ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego ten składnik należy. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości są ujmowane w rachunku zysków i strat w kosztach operacyjnych.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta z bilansu po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Zyski/straty ze zbycia środków trwałych określane są przez porównanie środków pozyskanych ze zbycia z bieżącą wartością księgową i ujmowane są w wyniku operacyjnym. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów z bilansu (obliczone jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w rachunku zysków i strat w okresie, w którym dokonano takiego wyksięgowania.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych w toku budowy lub montażu i są wykazywane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do użytkowania.

vi. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna początkowo wyceniona jest według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia.

Po początkowym ujęciu nieruchomości, Grupa stosując model ceny nabycia wycenia wszystkie należące do niej nieruchomości inwestycyjne zgodnie z wymogami stosowanymi w odniesieniu do rzeczowych aktywów trwałych określonymi dla tego modelu tj. w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonym o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, z wyjątkiem nieruchomości inwestycyjnych spełniających kryteria zaklasyfikowania ich jako przeznaczone do sprzedaży lub ujętych w grupie do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczone do sprzedaży.

Nieruchomości inwestycyjne są usuwane z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego wyksięgowania.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów.

vii. Wartości niematerialne

Nabyte odrębnie oraz w wyniku połączenia jednostek gospodarczych

Wartości niematerialne nabyte w ramach oddzielnej transakcji są ujmowane według ceny nabycia. Wartości niematerialne nabyte w ramach transakcji przejęcia jednostki gospodarczej są ujmowane według wartości godziwej na dzień przejęcia.

Okres użytkowania wartości niematerialnych zostaje oceniony i uznany za ograniczony lub nieokreślony. Wartości niematerialne o ograniczonym okresie użytkowania amortyzuje się metodą liniową w oparciu o ich szacowany okres użytkowania, a koszty amortyzacji są ujmowane w rachunku zysków i strat zgodnie z miejscem ich powstawania. Okresy użytkowania stanowiące podstawę ustalenia stawek amortyzacji są poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby korygowane począwszy od kolejnego roku obrotowego.

Z wyjątkiem prac rozwojowych, wartości niematerialne wytworzone przez Grupę we własnym zakresie nie są ujmowane w aktywach, a nakłady poniesione na ich wytworzenie są ujmowane w ciężar rachunku zysków i strat za ten rok, w którym zostały poniesione.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane poddawane są corocznie weryfikacji pod kątem ewentualnej utraty wartości. Pozostałe wartości niematerialne są poddawane testom na utratę wartości, jeżeli zaistnieją przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości. Jeżeli wartość bilansowa przekracza szacowaną wartość możliwą do odzyskania (wyższa z następujących dwóch wartości – ceny sprzedaży netto lub wartości użytkowej), wartość tych aktywów obniżana jest do poziomu wartości odzyskiwalnej.

Koszty prac rozwojowych

Składnik wartości niematerialnych powstały w wyniku prac rozwojowych lub realizacji etapu prac rozwojowych przedsięwzięcia prowadzonego we własnym zakresie powinien być ujęty wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka gospodarcza jest w stanie udowodnić:

- możliwość, z technicznego punktu widzenia, ukończenia składnika wartości niematerialnych tak, aby nadawał się do użytkowania lub sprzedaży,
- zamiar ukończenia składnika wartości niematerialnych oraz jego użytkowania lub sprzedaży,
- zdolność do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- sposób, w jaki składnik wartości niematerialnych będzie wytwarzał prawdopodobne przyszłe korzyści ekonomiczne.

Między innymi jednostka gospodarcza powinna udowodnić istnienie rynku na produkty powstające dzięki składnikowi wartości niematerialnych lub na sam składnik lub - jeśli składnik ma być użytkowany przez jednostkę - użyteczność składnika wartości niematerialnych,

- dostępność stosownych środków technicznych, finansowych i innych, które mają służyć ukończeniu prac rozwojowych oraz użytkowaniu lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować temu składnikowi wartości niematerialnych.

Koszty prac rozwojowych niespełniające powyższych kryteriów obciążają rachunek zysków i strat.

Koszty prac rozwojowych spełniające powyższe kryteria ujmowane są według cen nabycia pomniejszonych o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wszelkie nakłady przeniesione na kolejny okres są amortyzowane przez przewidywany okres uzyskiwania przychodów ze sprzedaży z danego przedsięwzięcia. Okres dokonywania odpisów kosztów prac rozwojowych odpowiada okresowi ekonomicznej użyteczności danego składnika aktywów i nie przekracza 5 lat.

Koszty prac rozwojowych są poddawane ocenie pod kątem ewentualnej utraty wartości corocznie - jeśli składnik aktywów nie został jeszcze oddany do użytkowania, lub częściej - gdy w ciągu okresu sprawozdawczego pojawi się przesłanka utraty wartości wskazująca na to, że ich wartość bilansowa może nie być możliwa do odzyskania.

W odniesieniu do wartości niematerialnych podlegających odpisom umorzeniowym, stosowana jest liniowa metoda amortyzacji. Przyjęte dla wartości niematerialnych okresy ekonomicznej użyteczności wynoszą:

Typ	Okres ekonomicznej użyteczności
Koszty prac rozwojowych	2-5 lat
Oprogramowanie komputerowe	2-5 lat
Patenty i licencje	2-5 lat
Inne	3-10 lat

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych z bilansu są wyceniane według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich wyksięgowania.

viii. Leasing

Umowy leasingu finansowego, które przenoszą na Grupę zasadniczo całe ryzyko i korzyści

wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w bilansie na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu, w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w ciężar rachunku zysków i strat.

Środki trwałe użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Początkowe koszty bezpośrednie poniesione w toku negocjowania umów leasingu operacyjnego dodaje się do wartości bilansowej środka stanowiącego przedmiot leasingu i ujmuje przez okres trwania leasingu na tej samej podstawie, co przychody z tytułu wynajmu. Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane jako przychód w okresie, w którym staną się należne.

ix. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego są kapitalizowane jako część kosztu wytworzenia środków trwałych, nieruchomości inwestycyjnych, wartości niematerialnych. Na koszty finansowania zewnętrznego składają się odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, obciążenia finansowe z tytułu umów leasingu finansowego oraz różnice kursowe powstałe w związku z finansowaniem zewnętrznym do wysokości odpowiadającej korekcie kosztu odsetek.

x. Instrumenty finansowe

Instrumenty finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży oraz
- zobowiązania finansowe.

Wszystkie aktywa finansowe są początkowo ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej uiszczonej zapłaty, obejmującej koszty związane z nabyciem danego aktywa finansowego, za wyjątkiem instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności są to inwestycje o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Grupa zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Instrumenty finansowe nabyte w celu generowania zysku dzięki krótkoterminowym wahaniom ceny są klasyfikowane jako instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej uwzględniającej ich wartość rynkową na dzień bilansowy. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w przychodach lub kosztach finansowych. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zaliczane są do aktywów obrotowych, jeżeli Zarząd ma zamiar zrealizować je w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Pożyczki i należności ujmowane są według zamortyzowanego kosztu. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego. Pożyczki i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego zalicza się do aktywów trwałych.

Wszystkie pozostałe aktywa finansowe są aktywami finansowymi dostępnymi do sprzedaży. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, bez potrącenia kosztów transakcji, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą, a ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczone, aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku regulowanym albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), ujmuje się w pozostałych dochodach całkowitych. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości odnosi się do rachunku zysków i strat jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji.

W momencie początkowego ujęcia są one wyceniane po cenie nabycia, czyli w wartości godziwej, obejmującej koszty transakcji.

Zobowiązania finansowe niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Instrument finansowy zostaje usunięty z bilansu, gdy Grupa traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy, zazwyczaj ma to miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

xi. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut to przede wszystkim kontrakty walutowe typu *forward*. Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania – gdy ich wartość jest ujemna.

Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są bezpośrednio odnoszone na wynik finansowy netto roku obrotowego.

Wartość godziwa walutowych kontraktów *forward* jest ustalana poprzez odniesienie do bieżących kursów terminowych (*forward*) występujących przy kontraktach o podobnym terminie zapadalności.

xii. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej (tj. stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się bezpośrednio lub poprzez odpis

aktualizujący. Kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Grupa ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Grupa włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia pod kątem utraty wartości. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie Grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w rachunku zysków i strat w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i jego bieżącą wartością, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do rachunku zysków i strat. Nie można ujmować w rachunku zysków i strat

odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

xiii. Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania wartości netto. Wartością netto możliwą do uzyskania jest szacowana cena sprzedaży dokonywana w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i szacowane koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku. Grupa korzysta z metody ustalania wartości rozchodu przyjmując, że rozchód składnika aktywów wycenia się kolejno po cenach (kosztach) tych składników aktywów, które jednostka najwcześniej nabyła (wytworzyła).

Spółki Grupy mają obowiązek sporządzenia na dzień bilansowy analizy wiekowej zapasów z podziałem na podstawowe grupy (towary, zapasy serwisowe). Na podstawie analizy tej dokonuje się odpisów aktualizujących wartość zapasów według następujących zasad:

- 100% na towary składowane powyżej 2 lat,
- 75% na towary składowane dłużej niż 1,5 roku, a poniżej 2 lat,
- 50% na towary składowane powyżej roku, a poniżej 1,5 roku,
- 25% na towary składowane dłużej niż pół roku, a poniżej roku.

Wartość początkowa części serwisowych jest odnoszona w koszty liniowo na przestrzeni trwania kontraktu na usługi utrzymania, pod które części te zostały nabyte.

Grupa corocznie analizuje czy powyższe zasady tworzenia odpisów odpowiadają faktycznej utracie wartości posiadanych zapasów.

Odpisy z tytułu aktualizacji wartości zapasów ujmowane są w kosztach operacyjnych.

xiv. Rozliczenia międzyokresowe

W rozliczeniach międzyokresowych kosztów wykazywane są wydatki poniesione do dnia bilansowego, które dotyczą przyszłych okresów (czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów).

W szczególności do rozliczeń międzyokresowych zaliczyć należy:

- z góry opłacone usługi obce, w tym przedpłacone usługi serwisowe, które będą świadczone w następnych okresach,
- z góry zapłacone czynsze,

- ubezpieczenia,
- pozostałe wydatki poniesione w okresie, a dotyczące przyszłych okresów.

Do rozliczeń międzyokresowych przychodów zaliczane są przede wszystkim usługi serwisowe dotyczące przyszłych okresów. Grupa dokonuje czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów oraz rozliczeń międzyokresowych przychodów, jeżeli dotyczą one przyszłych okresów sprawozdawczych.

xv. Należności z tytułu dostaw i usług

Należności z tytułu dostaw i usług są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu aktualizującego. Należności o odległych terminach płatności są ujmowane według wartości bieżącej oczekiwanej zapłaty.

Odpisy na należności wątpliwe szacowane są wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności, zgodnie z pierwotnymi warunkami, przestało być prawdopodobne. Wielkość odpisu stanowi różnicę między wartością nominalną należności a wartością możliwą do odzyskania, która stanowi bieżącą wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych, zdyskontowaną przy użyciu stopy procentowej właściwej dla podobnych pożyczkobiorców. Należności nieściągalne są odpisywane w koszty operacyjne w momencie stwierdzenia ich nieściągalności.

Wartość należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, w odniesieniu do:

- należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości - do wysokości należności nieobjętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności, zgłoszonej likwidatorowi lub sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym,
- należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego - w pełnej wysokości należności,
- należności kwestionowanych przez dłużników oraz z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika, spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna - do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności,
- należności stanowiących równowartość kwot podwyższających należności, w stosunku do których uprzednio dokonano odpisu aktualizującego - w wysokości tych kwot, do czasu ich otrzymania lub odpisania,
- należności przeterminowanych lub nie przeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, w przypadkach uzasadnionych rodzajem

prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców - w wysokości wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności.

Ponadto Grupa dokonuje odpisów aktualizujących wartość należności na zasadach ogólnych w wysokościach nie mniejszych niż:

- 100% w stosunku do należności skierowanych na drogę sądową, chyba że w opinii Zarządu uzyskanie wyroku korzystnego dla Grupy jest prawie pewne,
- 100% w stosunku do należności przeterminowanych powyżej 12 miesięcy (licząc od daty terminu płatności), z uwzględnieniem spłat, porozumień itp. mających miejsce po dniu bilansowym,
- 50% w stosunku do należności przeterminowanych od 6 do 12 miesięcy (licząc od daty terminu płatności), z uwzględnieniem spłat, porozumień itp. mających miejsce po dniu bilansowym.

Aktualizacja wartości należności uwzględnia nie tylko zdarzenia, które nastąpiły do dnia bilansowego, ale także ujawnione później, do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego, jeżeli zdarzenia te dotyczą należności ujętej w księgach rachunkowych na dzień bilansowy. Grupa corocznie analizuje czy powyższe zasady tworzenia odpisów odpowiadają faktycznej utracie wartości należności.

Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych zalicza się do kosztów operacyjnych. Odpisy wartości pozostałych należności zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych. Odpisy salda należności wynikającego z naliczonych odsetek zalicza się do kosztów finansowych.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego, całość lub odpowiednia część uprzednio dokonanego odpisu zwiększa wartość danego składnika aktywów i korygowane są odpowiednie pozycje kosztów.

xvi. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w bilansie obejmują środki pieniężne w banku i w kasie, lokaty krótkoterminowe o pierwotnym okresie zapadalności nieprzekraczającym trzech miesięcy oraz inne instrumenty o wysokim stopniu płynności.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazane w skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych składa się z określonych powyżej środków pieniężnych i ich ekwiwalentów. Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych Grupa przyjęła zasadę nieujmowania w saldzie środków pieniężnych ich ekwiwalentów, kredytów w rachunkach bieżących

stanowiących element finansowania oraz zastrzeżonych środków pieniężnych.

xvii. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe oraz pożyczki są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej otrzymanych środków pieniężnych, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty oraz pożyczki są następnie wyceniane według zamortyzowanej ceny nabycia, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanej ceny nabycia uwzględnia się koszty związane z pozyskaniem kredytu lub pożyczki.

Różnica między środkami otrzymanymi (pomniejszonymi o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki), a wartością do spłaty ujmowana jest w rachunku zysków i strat przez okres trwania kredytu lub pożyczki. Zyski i straty są ujmowane w rachunku zysków i strat z chwilą usunięcia zobowiązania z bilansu. Wszelkie koszty obsługi kredytów i pożyczek ujmowane są w rachunkach zysków i strat okresów, których dotyczą.

xviii. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług dotyczące działalności operacyjnej są ujmowane i wykazywane w kwocie wymagającej zapłaty i ujmowane w okresach sprawozdawczych, których dotyczą.

xix. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w rachunku zysków i strat pomniejszone o wszelkie zwroty.

Grupa rozpoznaje rezerwy na umowy rodzące obciążenia, jeżeli nieuniknione koszty wypełnienia obowiązków przewyższają możliwe do uzyskania korzyści.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych

przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowania zewnętrznego.

Rezerwy na naprawy gwarancyjne

Rezerwa na naprawy gwarancyjne tworzona jest na pokrycie przyszłych przewidywanych kosztów realizacji zobowiązań gwarancyjnych lub serwisowych wynikających z realizowanych kontraktów IT. Koszty realizacji zobowiązania gwarancyjnego obejmują przede wszystkim koszt pracochłonności (ilość robocizny pomnożona przez stawkę ewidencyjną) oraz wartość odsprzedanych towarów, materiałów i usług obcych zużytych w ramach świadczenia zobowiązań gwarancyjnych.

Rezerwa ta jest zawiązywana w następujących przypadkach:

- z klientem nie została podpisana umowa na usługi utrzymaniowe,
- zakres umowy utrzymaniowej nie pokrywa całości oczekiwanych kosztów związanych z realizacją zobowiązań gwarancyjnych,
- zakres gwarancji producenta dla odsprzedawanego sprzętu jest węższy od gwarancji do jakiej spółki Grupy zobowiązały się w umowie z klientem.

Wartość rezerwy, rozpoznana na dzień bilansowy jest współmierna ze stanem realizacji kontraktu IT.

Koszty związane ze świadczeniem usług wynikających z zobowiązania gwarancyjnego pomniejszają w momencie ich ponoszenia wartość zawiązaną rezerwy (wykorzystanie rezerwy). Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje weryfikacji wysokości zawiązanych rezerw na naprawy gwarancyjne. Jeśli faktyczna realizacja zobowiązania lub przewidywane przyszłe koszty są niższe/wyższe niż zakładano w momencie początkowego ujęcia rezerwy, rezerwa jest odpowiednio obniżana/zwiększana, tak aby odzwierciedlić bieżące oczekiwania Grupy co do kosztów realizacji zobowiązania gwarancyjnego w przyszłych okresach.

Świadczenia emerytalne i inne świadczenia po okresie zatrudnienia oraz rezerwa na niewykorzystane urlopy

Grupa tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat odpraw emerytalnych. Grupa tworzy także rezerwę na niewykorzystane urlopy, które dotyczą okresów poprzedzających datę bilansową, a będą wykorzystane w przyszłości. Wielkość wypłat zależy od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz

liczby niewykorzystanych, a przysługujących pracownikom dni urlopu na datę bilansową. Koszty, zarówno z tytułu odpraw emerytalnych, jak i z tytułu niewykorzystanych urlopów, są uznawane na bazie memoriałowej w oparciu o szacowane wartości. Rezerwa na niewykorzystane urlopy prezentowana jest w pozycji rozliczeń międzyokresowych.

xx. Przychody

Przychody ze sprzedaży

Przychody są ujmowane, gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób oraz gdy istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska korzyści ekonomiczne z tytułu przeprowadzonej transakcji.

Jeżeli wyniku na transakcji dotyczącej usług nie można oszacować w wiarygodny sposób, przychody z transakcji ujmuje się tylko do wysokości kosztów, które Grupa spodziewa się odzyskać. Grupa wyróżnia następujące rodzaje przychodów:

- Przychody ze sprzedaży licencji i/lub usług własnych,
- Przychody ze sprzedaży licencji i/lub usług obcych, oraz
- Przychody ze sprzedaży sprzętu.

W ramach kategorii "Licencje i/lub usługi własne" prezentowane są przychody z tytułu umów z klientami, których przedmiotem jest dostarczanie oprogramowania własnego lub świadczenie usług z nim związanych. Usługi te mogą być realizowane przez pracowników Spółki (zasoby własne) jak również przez podwykonawców (zasoby obce). Ponadto do tej kategorii klasyfikuje się przychody ze świadczenia usług własnych na oprogramowaniu obcym i infrastrukturze.

W ramach kategorii "Licencje i/lub usługi obce" prezentowane są przychody z tytułu sprzedaży licencji obcych oraz ze świadczenia usług, które ze względów technologicznych lub prawnych muszą być realizowane przez podwykonawców (dotyczy to usług utrzymania sprzętu i licencji oraz outsourcingu świadczonych przez ich producentów).

Przychody ze sprzedaży licencji i/lub usług własnych, które są dostarczane/świadczane w ramach kontraktu wdrożeniowego są rozpoznawane zgodnie ze stopniem zaawansowania całego kontraktu.

W przypadku sprzedaży pozostałych licencji/usług własnych przychody są ujmowane w okresie, w którym Grupa spodziewa się, że będzie zobowiązana do świadczenia usług na rzecz klienta. Przychody ze sprzedaży licencji/usług obcych mogą być rozpoznawane jak przychody ze sprzedaży towarów lub jak przychody ze sprzedaży usług, w zależności od charakteru umowy z klientem.

W przypadku licencji i/lub usług obcych, dla których w momencie sprzedaży znaczące ryzyko i korzyści

związane z daną licencją i/lub usługą obcą są przenoszone na nabywcę, przychody są rozpoznawane jak przychody ze sprzedaży towaru, tj. jednorazowo w momencie sprzedaży, bez względu na to czy przedmiotem umowy jest licencja i/lub usługa obca są na czas określony czy nieokreślony. Grupa uznaje, że znaczące ryzyko jest przekazywane na nabywcę, w przypadku, gdy po dostarczeniu licencji/usługi Grupa nie jest zobowiązana do żadnych dodatkowych świadczeń na rzecz klienta.

W pozostałym przypadku, tj., gdy po dostarczeniu licencji/usługi Grupa jest zobowiązana do dodatkowych świadczeń na rzecz klienta, przychody ze sprzedaży są ujmowane jak przychody ze sprzedaży usług, tj. w okresie, w którym odbywa się świadczenie usługi poprzez odwołanie się do stopnia zaawansowania realizacji transakcji.

Przychody ze sprzedaży sprzętu są rozpoznawane jak przychody ze sprzedaży towarów, tj. przychody są ujmowane, jeżeli znaczące ryzyko i korzyści wynikające z umowy zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób.

Przychody i koszty z realizacji kontraktów wdrożeniowych

Przychody z kontraktu wdrożeniowego obejmują wysoko prawdopodobne przychody wynikające z zawartych umów/zleceń, które można oszacować w sposób wiarygodny. Tym samym z puli przychodów wyłączane są te kwoty, które, mimo iż wynikają z zawartej umowy, są w ocenie Grupy wątpliwe do uzyskania (np. Grupa spodziewa się, że klient zrezygnuje z części prac określonych w umowie).

Za przychody kontraktu uznaje się następujące przychody:

- a. przychody wynikające z wystawionych faktur,
- b. przyszłe przychody wynikające z podpisanych umów i/lub zleceń wystawionych na bazie umów ramowych.

Koszty kontraktu obejmują:

- a. koszty odsprzedanych towarów, materiałów i usług obcych (COGS), oraz
- b. koszty zasobów własnych, które są zaangażowane w realizację kontraktu.

Koszty zasobów własnych zatrudnionych przy realizacji kontraktu kalkulowane są na podstawie zrealizowanej (dla okresów zakończonych) i szacowanej (dla okresów prognozowanych) pracochłonności oraz odpowiedniej stawki ewidencyjnej (kosztowej) pokrywającej koszty wytworzenia.

Stawka ewidencyjna to koszt osobogodziny (lub osobodnia) własnych zasobów produkcyjnych skalkulowany na bazie zabudżetowanych na dany rok kosztów wytworzenia.

Wycena kontraktów wdrożeniowych

Celem wyceny wdrożeniowego kontraktu IT jest ustalenie wartości przychodów, które należy rozpoznać w okresie. Grupa dokonuje wyceny stosując metodę stopnia zaawansowania („percentage of completion”).

Jeżeli poniesione koszty pomniejszone o przewidywane straty a powiększone o zyski ujęte w rachunku zysków i strat przekraczają swoim zaawansowaniem procentowym zaawansowanie procentowe zafakturowanej sprzedaży, wynikająca z powyższej różnicy kwota niezafakturowanej sprzedaży prezentowana jest w aktywach bilansu w kategorii „Należności z wyceny bilansowej kontraktów IT”. Jeżeli zaawansowanie procentowe zafakturowanej sprzedaży przekracza zaawansowanie procentowe poniesionych kosztów pomniejszonych o przewidywane straty a powiększone o zyski ujęte w rachunku zysków i strat, wynikające z powyższej różnicy przyszłe przychody prezentowane są w zobowiązaniach, w kategorii „Zobowiązanie z tytułu wyceny kontraktów IT”.

Kontrakty generujące straty

Kontraktem generującym stratę jest kontrakt, w którym łączna kwota przychodów z kontraktu jest niższa niż łączna wartość kosztów.

W przypadku, gdy jest wysoce prawdopodobne, że łączne koszty wykonania umowy przekroczą łączne przychody z tytułu umowy, przewidywana strata jest ujmowana jako koszt okresu, w którym została ujawniona poprzez utworzenie rezerwy na straty kontraktowe. Wysokość rezerwy lub/i zasadność jej utrzymania jest weryfikowana na każdy kolejny dzień bilansowy, aż do momentu zakończenia kontraktu.

Wartość utworzonych rezerw na straty powiększa saldo zobowiązań i jest prezentowana w kategorii „Zobowiązanie z tytułu wyceny kontraktów IT”.

Metody mierzenia stopnia zaawansowania realizacji kontraktu

W celu ustalenia stopnia zaawansowania realizacji umowy Spółka stosuje taką metodę, która pozwala w sposób wiarygodny ustalić stan realizacji prac. W zależności od charakteru umowy, metody te mogą obejmować:

- pomiar ustalenie proporcji kosztów umowy poniesionych z tytułu prac wykonanych do dnia bilansowego w stosunku do szacunkowych łącznych kosztów umowy,
- wykonanych prac lub
- porównanie fizycznie wykonanych części prac z pracami wynikającymi z umowy.

Metodę procentowego zaawansowania stosuje się narastająco w każdym okresie obrotowym w stosunku do bieżących szacunków przychodów

i kosztów umowy. Skutki zmian szacunków przychodów lub kosztów umowy ujmuje się w okresie, w którym zmiana ta wystąpiła.

Łączenie i rozdzielanie kontraktów wdrożeniowych

Wycenie na ogół podlegają pojedyncze umowy lub umowy wraz z aneksami, jeśli aneksy te dotyczą modyfikacji umowy głównej (rozszerzają lub ograniczają zakres umowy podstawowej). W przypadku, gdy aneks jest dodatkowym zleceniem spoza zakresu umowy głównej, za które cena ustalona jest bez odniesienia do ceny z zasadniczej umowy, wyceniany jest on oddzielnie.

Gdy umowa dotyczy grupy elementów, to jej część dotycząca każdego z tych elementów może być traktowana jako oddzielny kontrakt, tylko jeżeli zostaną łącznie spełnione następujące warunki:

- zostały przedłożone odrębne oferty dla każdego z wyodrębnionych elementów,
- każdy z elementów był przedmiotem oddzielnych negocjacji, oraz
- można określić koszty i przychody odnoszące się do każdego z elementów – przychody muszą być określone w umowie i/lub zamówieniu.

Natomiast grupa umów może być traktowana jako pojedynczy kontrakt, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:

- grupa umów jest negocjowana jako pojedynczy pakiet,
- umowy są tak bardzo powiązane ze sobą, że w rzeczywistości są one częścią pojedynczego projektu z jedną dla całego pakietu marżą zysku oraz
- umowy są realizowane jednocześnie lub w ciągłej sekwencji czasowej.

Odsetki

Przychody z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich narastania (z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dokładnie dyskontującą przyszłe wpływy gotówkowe przez szacowany okres użytkowania instrumentów finansowych) do wartości bilansowej netto danego składnika aktywów finansowych.

Przychody z odsetek mogą stanowić odsetki od udzielonych pożyczek, inwestycji w papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności, depozytów bankowych i lokat oraz pozostałych tytułów.

Dywidendy

Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy do ich otrzymania.

xxi. Podatki

Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwot przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które prawnie lub faktycznie już obowiązywały na dzień bilansowy.

Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy jest wyliczany metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym. Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych za wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczony powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania niemającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty, za wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku jest ujmowany w bilansie jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć

przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu lub podwyższeniu o tyle, o ile uległy zmianie szacunki dotyczące osiągnięcia dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek od towarów i usług

Przychody, koszty i aktywa są ujmowane w wartości pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, z wyjątkiem, gdy:

- podatek od towarów i usług zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od towarów i usług jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej oraz
- należności i zobowiązania są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług.

Kwota netto podatku od towarów i usług możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w bilansie jako część należności lub zobowiązań.

Ocena niepewności co do rozliczeń podatkowych

Jeżeli w ocenie Grupy jest prawdopodobne, że podejście Grupy do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych będzie zaakceptowane przez organ podatkowy, Grupa określa dochód do opodatkowania (stratę podatkową), podstawę opodatkowania, niewykorzystane straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe z uwzględnieniem podejścia do opodatkowania planowanego lub zastosowanego w swoim zeznaniu podatkowym.

Jeżeli Grupa stwierdzi, że nie jest prawdopodobne, że organ podatkowy zaakceptuje podejście Grupy do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych, wówczas Grupa odzwierciedla wpływ niepewności przy ustalaniu dochodu do opodatkowania (straty podatkowej), niewykorzystanych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych lub stawek

podatkowych. Grupa odzwierciedla ten efekt za pomocą następującej metody:

Grupa określa najbardziej prawdopodobny scenariusz – jest to pojedyncza kwota spośród możliwych wyników.

8. Sezonowość działalności

Działalność Grupy podlega sezonowości, jeżeli chodzi o rozkład przychodów w poszczególnych kwartałach roku. Ponieważ duża część przychodów generowana jest przez kontrakty na usługi IT z dużymi przedsiębiorstwami i instytucjami państwowymi, przychody w czwartym kwartale roku są zwykle wyższe niż w pozostałych kwartałach. Jest to spowodowane faktem zamykania budżetów rocznych na realizację projektów informatycznych w wyżej wymienionych podmiotach i realizacją zakupów inwestycyjnych sprzętu i licencji.

V. INFORMACJE DOTYCZĄCE SEGMENTÓW DZIAŁALNOŚCI

Grupa AssecO South Eastern Europe wyodrębnia następujące segmenty sprawozdawcze, stanowiące odzwierciedlenie struktury prowadzonej działalności:

- a) Rozwiązania w sektorze bankowym,
- b) Rozwiązania w obszarze płatności,
- c) Integracja systemów.

Rozwiązania w sektorze bankowym

Oferta Grupy ASEE w segmencie Rozwiązania w sektorze bankowym obejmuje rozwiązanie omnikanałowe pod marką Digital Edge, zaprojektowane do dystrybucji produktów i usług bankowych za pomocą nowych, alternatywnych kanałów oraz w celu poprawy relacji i komunikacji z klientem, a także zintegrowane centralne systemy bankowe oparte na platformie Oracle i Microsoft, rozwiązania uwierzytelniające, informatyczne systemy raportujące do sprawozdawczości obligatoryjnej i informacji zarządczej, jak również systemy służące do zarządzania ryzykiem i przeciwdziałania oszustwom transakcyjnym. Ponadto Grupa oferuje swoim klientom usługi on-line 24x7 oraz doradztwo w obszarze bankowości elektronicznej i cyfrowej transformacji.

Rozwiązania w obszarze płatności

ASEE oferuje kompletne rozwiązania obsługujące płatności dokonywane przy użyciu lub bez użycia kart, przeznaczone zarówno dla instytucji finansowych, jak i niefinansowych. Oferta obejmuje

9. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości

W okresie sprawozdawczym nie wystąpiły zmiany stosowanych zasad rachunkowości. Zasady (polityka) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego raportu są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony w dniu 31 grudnia 2016 roku. Po 1 stycznia 2016 roku nie opublikowano nowych lub zmienionych standardów oraz interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 stycznia 2016 roku.

rozwiązania dla handlu elektronicznego (NestPay®, MSU, Paratika), płatności mobilnych (mPOS, HCE), przetwarzania kart płatniczych oraz usługi związane z bankomatami i terminalami płatniczymi POS. Grupa dostarcza oprogramowanie oraz usługi, a także bankomaty i terminale płatnicze oferowane również w „modelu outsourcingowym” umożliwiającym klientom wynajęcie urządzeń oraz skorzystanie z usług serwisowych i usług zarządzania infrastrukturą.

Integracja systemów

Grupa świadczy usługi na rzecz sektorów finansowego, przemysłowego i publicznego w ramach następujących linii biznesowych: rozwój infrastruktury IT, wdrożenia i usługi wsparcia, zapewnienie ciągłości procesów biznesowych, automatyzacja działalności oraz rozwój oprogramowania dostosowanego do indywidualnych potrzeb klienta. W segmencie tym prezentowana jest również grupa własnych rozwiązań ASEE. Dotyczy to między innymi rozwiązania contact center LIVE, rozwiązania służącego zarządzaniu treścią BPS oraz rozwiązania służącego do zarządzania cyklem życia aktywów Fidelity. Ponadto, w ramach segmentu Integracja systemów, oferowane jest rozwiązanie LeaseFlex, służące do kompleksowego zarządzania cyklem życia produktów leasingowych i aktywów.

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku i na dzień 31 grudnia 2017 roku w tys. PLN (badane)	Rozwiązania w bankowości	Rozwiązania w obszarze płatności	Integracja systemów	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	175 334	218 220	210 927	8 878	(42 500)	570 859
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	152 316	211 907	206 636	-	-	570 859
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	23 018	6 313	4 291	8 878	(42 500)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	45 881	58 187	39 745	-	-	143 813
Koszty sprzedaży (-)	(10 528)	(10 862)	(13 706)	-	-	(35 096)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(15 217)	(17 521)	(9 860)	-	-	(42 598)
Zysk netto ze sprzedaży	20 136	29 804	16 179	-	-	66 119
<i>Wartość firmy</i>	<i>194 330</i>	<i>106 449</i>	<i>174 581</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>475 360</i>

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku w tys. EUR	Rozwiązania w bankowości	Rozwiązania w obszarze płatności	Integracja systemów	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	41 306	51 410	49 692	2 091	(10 012)	134 487
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	35 883	49 923	48 681	-	-	134 487
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	5 423	1 487	1 011	2 091	(10 012)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	10 810	13 708	9 363	-	-	33 881
Koszty sprzedaży (-)	(2 480)	(2 559)	(3 229)	-	-	(8 268)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(3 585)	(4 128)	(2 323)	-	-	(10 036)
Zysk netto ze sprzedaży	4 745	7 021	3 811	-	-	15 577

Powyższe dane zostały przeliczone według kursu średniego wynoszącego w okresie od 1 stycznia 2017 do 31 grudnia 2017 roku 1 EUR = 4,2447 PLN

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2016 roku w tys. PLN (przekształcone)	Rozwiązania w bankowości	Rozwiązania w obszarze płatności	Integracja systemów	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	163 382	205 319	228 319	8 324	(34 710)	570 634
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	146 277	199 392	224 965	-	-	570 634
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	17 105	5 927	3 354	8 324	(34 710)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	47 838	54 642	33 869	-	-	136 349
Koszty sprzedaży (-)	(10 050)	(11 587)	(16 484)	-	-	(38 121)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(16 193)	(15 053)	(11 092)	-	-	(42 338)
Zysk netto ze sprzedaży	21 595	28 002	6 293	-	-	55 890
<i>Wartość firmy</i>	<i>205 749</i>	<i>111 842</i>	<i>188 043</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>505 634</i>

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku w tys. EUR	Rozwiązania w bankowości	Rozwiązania w obszarze płatności	Integracja systemów	Nieprzypisane	Eliminacje/ Uzgodnienia	Razem
Przychody ze sprzedaży:	37 338	46 923	52 180	1 902	(7 932)	130 411
Sprzedaż na rzecz klientów zewnętrznych	33 430	45 568	51 413	-	-	130 411
Sprzedaż między lub/i wewnątrz segmentu	3 908	1 355	767	1 902	(7 932)	-
Zysk brutto ze sprzedaży	10 933	12 488	7 740	-	-	31 161
Koszty sprzedaży (-)	(2 297)	(2 648)	(3 767)	-	-	(8 712)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(3 701)	(3 440)	(2 535)	-	-	(9 676)
Zysk netto ze sprzedaży	4 935	6 400	1 438	-	-	12 773

Powyższe dane zostały przeliczone według kursu średniego wynoszącego w okresie od 1 stycznia 2016 do 31 grudnia 2016 roku 1 EUR = 4,3757 PLN

VI. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO
1. Struktura przychodów ze sprzedaży

Przychody operacyjne w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku oraz w okresie porównywalnym kształtowały się następująco:

Przychody ze sprzedaży według rodzaju	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Oprogramowanie i usługi własne	375 538	347 481
Oprogramowanie i usługi obce	86 333	76 735
Sprzęt i infrastruktura	108 988	146 418
	570 859	570 634

Przychody ze sprzedaży Grupy ASEE w 2017 roku pozostają na podobnym poziomie jak w roku 2016. Zmienił się jednak udział poszczególnych rodzajów produktów w strukturze sprzedaży ogółem. Wzrosła sprzedaż Oprogramowania i usług własnych (o 28 mln. PLN), które 2017 roku stanowiły 66% całości przychodów Grupy, jak i Oprogramowania i usług obcych (o 9,6 mln. PLN), stanowiących 15% całości przychodów Grupy. Spadły natomiast przychody ze sprzedaży sprzętu i infrastruktury (o 37 mln. PLN), których udział w strukturze sprzedaży wynosi obecnie 19%.

2. Struktura kosztów działalności

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Świadczenia na rzecz pracowników (-)	(181 836)	(182 833)
Usługi obce nieprojektowe i outsourcing pracowników (-)	(21 034)	(24 273)
Amortyzacja (-)	(40 612)	(37 250)
Koszty utrzymania majątku i samochodów służbowych (-)	(38 107)	(32 248)
Podróże służbowe (-)	(4 168)	(3 955)
Reklama (-)	(3 522)	(3 844)
Pozostałe koszty (podstawowe) (-)	(12 264)	(5 386)
	(301 543)	(289 789)
Koszt własny sprzedaży, w tym:	(427 046)	(434 285)
Wartość odsprzedanych towarów i usług obcych (-)	(203 197)	(224 955)
Koszty wytworzenia (-)	(223 849)	(209 330)
Koszty sprzedaży (-)	(35 096)	(38 121)
Koszty ogólnego zarządu (-)	(42 598)	(42 338)

Usługi obce nieprojektowe obejmują usługi doradcze niezwiązane z konkretnymi projektami oraz usługi audytorskie, prawne, bankowe, pocztowe, kurierskie i opłaty giełdowe.

Koszty utrzymania majątku i samochodów służbowych obejmują koszty napraw sprzętu i zużytych części zamiennych w ramach prowadzonych projektów, koszty napraw i utrzymania środków trwałych (w tym w związku z utrzymaniem infrastruktury pod umowy outsourcingowe) oraz koszty utrzymania wartości niematerialnych, opłaty za wynajem i utrzymanie powierzchni biurowych oraz utrzymanie samochodów służbowych.

3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	335	743
Przychody z tytułu najmu powierzchni	52	87
Pozostałe	906	939
	1 293	1 769

W 2017 roku w linii „Pozostałe” ujęte zostały głównie otrzymane przez Grupę odszkodowania, przychody związane z odpisem przedawnionych zobowiązań, kwoty uzyskane od sponsorów, a także przychody z tytułu refaktur nie związanych z główną działalnością spółek, uzyskane zwroty dotyczące rozliczenia świadczeń socjalnych za lata ubiegłe oraz otrzymane przez spółki upusty i rabaty dotyczące lat ubiegłych.

W 2016 roku w linii „Pozostałe” ujęte zostały głównie przychody z tytułu refaktur nie związanych z główną działalnością spółek, uzyskane zwroty dotyczące rozliczenia świadczeń socjalnych za lata ubiegłe oraz otrzymane przez spółki upusty i rabaty dotyczące lat ubiegłych.

Pozostałe koszty operacyjne	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Strata na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych (-)	(31)	(187)
Darowizny przekazane podmiotom niepowiązanym (-)	(229)	(164)
Koszty likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych, zapasów (-)	(244)	(256)
Koszty refaktur (-)	(70)	(112)
Zawiązanie rezerw (-)	(525)	-
Pozostałe (-)	(447)	(528)
	(1 546)	(1 247)

4. Przychody i koszty finansowe

Przychody finansowe	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Przychody odsetkowe z pożyczek udzielonych, depozytów bankowych i lokat	1 628	1 615
Zyski z wyceny instrumentów pochodnych	2 538	792
Wycena udziałów w związku z objęciem kontroli	-	4 120
Dodatnie różnice kursowe	2 186	1 704
Pozostałe przychody finansowe	28	53
	6 380	8 284

Zysk z wyceny instrumentów pochodnych w kwocie 2 538 tys. PLN w roku 2017 (oraz 792 tys. PLN w roku 2016) dotyczy wyceny kontraktów forward posiadanych przez ASEE S.A. oraz ASEE Rumunia prezentowanych w 2017 roku w aktywach finansowych, a w 2016 roku w zobowiązaniach finansowych.

Ujęta w 2016 roku w przychodach finansowych wycena udziałów w wysokości 4 120 tys. PLN dotyczy wyceny do wartości godziwej posiadanego na moment objęcia kontroli 50% udziału w E-mon, Czarnogóra. Wartość godziwa została ustalona na podstawie wyceny przeprowadzonej przez niezależnego eksperta. Wycena dotyczy stopniowego przejęcia i została ujęta na podstawie MSSF 3, zgodnie z którym jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejęcia i ujmuje powstały zysk lub stratę, o ile powstała, w rachunku zysków i strat.

Koszty finansowe	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Koszty odsetkowe (-)	(1 011)	(1 126)
Oplaty i prowizje bankowe (-)	(80)	(98)
Ujemne różnice kursowe (-)	(2 865)	(836)
Koszty związane z nabyciem spółek (-)	-	(160)
Koszty odsetek od leasingu finansowego (-)	(114)	(122)
Strata z wyceny instrumentów pochodnych (-)	(736)	(1 748)
Pozostałe koszty finansowe (-)	(24)	(7)
	(4 830)	(4 097)

Strata z wyceny instrumentów pochodnych w kwocie 736 tys. PLN w roku 2017 (oraz 1 748 tys. PLN w roku 2016) dotyczy wyceny kontraktów forward posiadanych przez ASEE S.A. oraz ASEE Rumunia prezentowanych w 2017 roku w aktywach finansowych, a w 2016 roku w zobowiązaniach finansowych.

5. Podatek dochodowy

Główne składniki obciążenia wyniku z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (bieżącego i odroczonego):

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Bieżący podatek dochodowy i korekty lat ubiegłych	(12 679)	(9 330)
Odroczony podatek dochodowy	272	(89)
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat, w tym:	(12 407)	(9 419)
Podatek dochodowy przypisany działalności kontynuowanej	(12 407)	(9 419)

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)	Zmiana
Wynik brutto przed opodatkowaniem	67 416	60 967	6 449
Bieżący podatek dochodowy			
- podatek u źródła od dywidend	(1 208)	(46)	(1 162)
- podatki bieżące ze spółek	(11 471)	(9 284)	(2 187)
	(12 679)	(9 330)	(3 349)
Odroczony podatek dochodowy			
- zmiana aktywa na stratę	(85)	(88)	88
- pozostałe różnice przejściowe	357	(1)	273
	272	(89)	361
Efektywna stopa podatkowa	18,40%	15,45%	2,95%

W 2017 roku efektywna stopa podatkowa w Grupie wynosiła 18,40%, natomiast w 2016 roku 15,45%. Wzrost efektywnej stopy podatkowej w 2017 roku w porównaniu do roku 2016 wynika głównie z wyższej wartości podatku u źródła od dywidend wypłaconych ze spółek zależnych.

W linii „Podatek u źródła od dywidend” zaprezentowany został podatek u źródła potrącony od dywidend otrzymanych przez ASEE S.A. o wartości 1 208 tys. PLN (w 2016 roku 46 tys. PLN), w tym: 1 134 tys. PLN otrzymanych przez ASEE S.A. i 74 tys. PLN przez ASEE Serbia. Zwiększenie obciążenia podatkiem u źródła wynika ze wzrostu wypłaconych dywidend ze spółek zależnych, które mają siedzibę poza Unią Europejską. Strategia dywidendowa Spółki nie zakłada w dającej się przewidzieć przyszłości wypłat dywidend, które mogłyby mieć istotny wpływ na jej pozycję podatkową.

Obciążenie bieżącym podatkiem dochodowym w roku 2017 i 2016 pozostawało na podobnym poziomie.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 3 190 tys. PLN (2 621 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku) oraz rezerwę na podatek odroczonego w kwocie 1 462 tys. PLN (1 328 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku).

Uzgodnienie podatku dochodowego do wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem według ustawowej stawki podatkowej, z podatkiem dochodowym liczonym według efektywnej stawki podatkowej Grupy:

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	67 416	60 967
Obowiązująca stawka podatku dochodowego od osób prawnych	19%	19%
Podatek dochodowy według obowiązującej ustawowej stawki podatkowej	(12 809)	(11 584)
[A] Przychody bilansowe niestanowiące przychodów podatkowych:	3 300	4 230
- przychody uzyskiwane w specjalnej strefie technologicznej, niepodlegające opodatkowaniu	3 051	3 554
- inne	249	676
[B] Koszty bilansowe niestanowiące kosztów podatkowych	(4 249)	(4 634)
-koszty poniesione w strefie technologicznej, nie podlegające odliczeniu	(3 336)	(3 493)
-koszty reprezentacji	(122)	(112)
-różnica między amortyzacją podatkową i księgową	(101)	(144)
-odpisy należności/zapasy/środki trwałe	(4)	(352)
-koszty programu opcyjnego	(223)	-
-inne	(463)	(533)
[C] Koszty podatkowe niestanowiące kosztów bilansowych	-	327
-strata na kontraktach	-	307
-inne	-	20
[D] Wykorzystanie strat podatkowych oraz zmiana aktywa na straty podatkowe	(472)	(529)
[E] Wykorzystanie ulg podatkowych oraz pozostałych odliczeń od podatku	603	388
[F] Zmiana szacunku rozpoznania podatku odroczonego związanego z tzw. "zewnątrznymi różnicami przejściowymi" dotycząca transakcji wypłat dywidendy w grupie kapitałowej	(1 862)	(46)
[G] Różnica wynikająca z innej stawki podatku dochodowego odprowadzanego poza granicami Polski	2 963	2 505
[H] Korekta błędów w kalkulacji podatku odroczonego w poprzednich okresach sprawozdawczych (+) / (-)	119	(76)
Według efektywnej stawki podatkowej wynoszącej: w 2017 roku 18,40%; w 2016 roku 15,45%	(12 407)	(9 419)

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego		
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a rachunkową	1 447	505
Wycena aktywów finansowych lub / i zobowiązań finansowych do wartości godziwej	71	276
Rozliczenia międzyokresowe, rezerwy i inne zobowiązania	1 582	1 383
Odpisy aktualizujące należności	225	225
Odpisy aktualizujące zapasy	1 272	1 780
Straty możliwe do odliczenia od przyszłych dochodów do opodatkowania	45	115
Pozostałe różnice przejściowe	3	15
Razem	4 645	4 299
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego		
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a rachunkową	2 083	1 770
Wycena aktywów finansowych lub / i zobowiązań finansowych do wartości godziwej	156	-
Rozliczenia międzyokresowe	620	804
Pozostałe różnice przejściowe	57	432
Razem	2 916	3 006
Aktywa (+) netto po kompensacie z rezerwą z tytułu odroczonego podatku dochodowego	3 190	2 621
Rezerwa (-) netto po kompensacie z aktywami z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 462	1 328

6. Zysk przypadający na jedną akcję

Zysk podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku przypadającego Akcjonariuszom Jednostki Dominującej za okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego. W okresie sprawozdawczym jak i w okresie porównywalnym nie występowały elementy rozwodniające podstawowy zysk przypadający na akcję.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące zysku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję:

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Skonsolidowany zysk za okres sprawozdawczy przypisany Akcjonariuszom ASEE S.A.	54 648	51 468
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku na jedną akcję	51 894 251	51 894 251
Skonsolidowany zysk za okres sprawozdawczy (w złotych) przypisany Akcjonariuszom ASEE S.A. przypadający na jedną akcję		
Podstawowy ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	1,05	0,99
Rozwodniony ze skonsolidowanego zysku za okres sprawozdawczy	1,05	0,99

7. Informacje dotyczące wypłaconej/zadeklarowanej dywidendy

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki Asseco South Eastern Europe S.A. z siedzibą w Rzeszowie działając w oparciu o art. 395 § 2 pkt. 2) Kodeksu Spółek Handlowych oraz na podstawie §12 ust. 4 pkt. 2) Statutu Spółki podzieliło zysk za rok obrotowy 2016 w wysokości 19 069,06 PLN oraz przeznaczyło na wypłatę dywidendy część środków kapitału rezerwowego, utworzonego uchwałą nr 7 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki z dnia 31 marca 2016 roku w sposób następujący:

- kwota 1 525,52 PLN z zysku za rok obrotowy 2016 została przeznaczona zgodnie z art. 396 § 1 KSH na kapitał zapasowy,
- kwota 17 543,54 PLN z zysku za rok obrotowy 2016 oraz kwota 24 891 696,94 PLN stanowiąca część ww. kapitału rezerwowego zostały przeznaczone do podziału między wszystkich akcjonariuszy Spółki w kwocie 0,48 PLN na jedną akcję Spółki.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki określiło datę ustalenia prawa do dywidendy na dzień 30 czerwca 2017 roku. Dywidenda została wypłacona w dniu 14 lipca 2017. Liczba akcji objętych dywidendą wyniosła 51 894 251.

8. Rzeczowe aktywa trwałe

za rok zakończony dnia	Budynki i grunty	Sprzęt pod outsourcing i pozostały	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Ogółem
31 grudnia 2017 (badane)						
Na dzień 1 stycznia 2017 roku, z uwzględnieniem umorzenia	4 307	86 544	6 621	1 240	3 449	102 161
Zwiększenia stanu, z tytułu:	424	57 630	2 793	1 452	28 714	91 013
Zakupu	-	30 456	1 825	1 389	28 458	62 128
Leasingu finansowego	-	-	964	-	-	964
Objęcia kontroli nad spółkami zależnymi	-	-	-	-	-	-
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie	-	21 737	-	-	-	21 737
Przeniesienia z zapasów i nieruchomości inwestycyjnych	424	5 437	-	-	256	6 117
Pozostałych zmian	-	-	4	63	-	67
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(137)	(30 965)	(2 479)	(493)	(21 737)	(55 811)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(113)	(30 424)	(2 178)	(487)	-	(33 202)
Sprzedaży i likwidacji (-)	-	(431)	(301)	(6)	-	(738)
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie (-)	-	-	-	-	(21 737)	(21 737)
Pozostałych zmian (-)	(24)	(110)	-	-	-	(134)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(34)	(4 581)	(311)	(229)	(250)	(5 405)
Na dzień 31 grudnia 2017 roku, z uwzględnieniem umorzenia	4 560	108 628	6 624	1 970	10 176	131 958
Na dzień 1 stycznia 2017 roku						
Wartość brutto	4 902	168 412	14 603	5 561	3 449	196 927
Umorzenie (-)	(595)	(81 868)	(7 982)	(4 321)	-	(94 766)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2017 roku	4 307	86 544	6 621	1 240	3 449	102 161
Na dzień 31 grudnia 2017 roku						
Wartość brutto	5 448	208 532	15 283	7 549	10 176	246 988
Umorzenie (-)	(888)	(99 904)	(8 659)	(5 579)	-	(115 030)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2017 roku	4 560	108 628	6 624	1 970	10 176	131 958

Przeniesienie z zapasów do środków trwałych związane jest z wykorzystaniem sprzętu w ramach umów outsourcingowych.

Środki trwałe w budowie zaprezentowane w kwocie 10 176 tys. PLN (3 449 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku) dotyczyły głównie infrastruktury przeznaczonej na wynajem w modelu outsourcingowym, która była w trakcie przygotowania do użytkowania.

za rok zakończony dnia	Budynki i grunty	Sprzęt pod outsourcing i pozostały	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Ogółem
31 grudnia 2016 (badane)						
Na dzień 1 stycznia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	-	78 110	5 082	624	2 553	86 369
Zwiększenia stanu, z tytułu:	4 348	31 872	3 375	996	8 382	48 973
Zakupu	-	17 283	1 899	996	8 382	28 560
Leasingu finansowego	-	-	1 468	-	-	1 468
Objęcia kontroli nad spółkami zależnymi	4 348	1 092	5	-	-	5 445
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie	-	7 589	-	-	-	7 589
Przeniesienia z zapasów i nieruchomości inwestycyjnych	-	5 908	-	-	-	5 908
Pozostałych zmian	-	-	3	-	-	3
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(75)	(26 185)	(1 978)	(380)	(7 589)	(36 207)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(75)	(25 483)	(1 865)	(342)	-	(27 765)
Sprzedaży i likwidacji (-)	-	(700)	(113)	(17)	-	(830)
Przeniesienia ze środków trwałych w budowie (-)	-	-	-	-	(7 589)	(7 589)
Pozostałych zmian (-)	-	(2)	-	(21)	-	(23)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	34	2 747	142	-	103	3 026
Na dzień 31 grudnia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	4 307	86 544	6 621	1 240	3 449	102 161
Na dzień 1 stycznia 2016 roku						
Wartość brutto	-	131 771	12 482	4 521	2 553	151 327
Umorzenie (-)	-	(53 661)	(7 400)	(3 897)	-	(64 958)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	-	78 110	5 082	624	2 553	86 369
Na dzień 31 grudnia 2016 roku						
Wartość brutto	4 902	168 412	14 603	5 561	3 449	196 927
Umorzenie (-)	(595)	(81 868)	(7 982)	(4 321)	-	(94 766)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2016 roku	4 307	86 544	6 621	1 240	3 449	102 161

Na dzień 31 grudnia 2017 roku rzeczowe aktywa trwałe w kwocie 1 043 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku rzeczowe aktywa trwałe w kwocie 2 516 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych.

9. Wartości niematerialne

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 (badane)	Oprogramowanie i licencje własne	Koszty niezakończonych prac rozwojowych	Zakupione oprogramowanie patenty i licencje	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2017 roku, z uwzględnieniem umorzenia	18 841	3 319	8 020	30 180
Zwiększenia stanu, z tytułu:	3 849	3 502	2 948	10 299
Zakup	-	-	2 919	2 919
Kapitalizacji kosztów projektów rozwojowych	-	3 502	-	3 502
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych	3 849	-	-	3 849
Zmiana prezentacji	-	-	29	29
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(12 166)	(4 217)	(2 865)	(19 248)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(4 676)	-	(2 865)	(7 541)
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych (-)	-	(3 849)	-	(3 849)
Sprzedaży (-)	-	-	-	-
Likwidacji i odpisów aktualizujących (-)	(7 490)	(368)	-	(7 858)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(2 377)	(393)	(515)	(3 285)
Na dzień 31 grudnia 2017 roku, z uwzględnieniem umorzenia	8 147	2 211	7 588	17 946
Na dzień 1 stycznia 2017 roku				
Wartość brutto	41 001	3 319	27 434	71 754
Umorzenie (-)	(22 160)	-	(19 414)	(41 574)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2017 roku	18 841	3 319	8 020	30 180
Na dzień 31 grudnia 2017 roku				
Wartość brutto	33 987	2 211	27 881	64 079
Umorzenie (-)	(25 840)	-	(20 293)	(46 133)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2017 roku	8 147	2 211	7 588	17 946

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartości niematerialne nie stanowiły zabezpieczenia zaciągniętych kredytów bankowych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku Grupa ujęła koszty z tytułu likwidacji oraz odpisów aktualizujących wartość oprogramowania i licencji własnych oraz kosztów niezakończonych prac rozwojowych w kwocie 7 858 tys. PLN. Opis dotyczący likwidacji został zamieszczony poniżej, przy opisie prac rozwojowych.

za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 (badane)	Oprogramowanie i licencje własne	Koszty niezakończonych prac rozwojowych	Zakupione oprogramowanie patenty i licencje	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	25 262	2 962	5 342	33 566
Zwiększenia stanu, z tytułu:	4 904	5 433	5 658	15 995
Zakup	-	-	2 679	2 679
Objęcie kontroli nad podmiotami zależnymi	-	-	2 949	2 949
Kapitalizacji kosztów projektów rozwojowych	-	5 433	-	5 433
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych	4 904	-	-	4 904
Zmiana prezentacji	-	-	30	30
Zmniejszenia stanu, z tytułu:	(10 031)	(4 904)	(2 852)	(17 787)
Odpisu amortyzacyjnego za okres sprawozdawczy (-)	(6 798)	-	(2 832)	(9 630)
Przeniesienia kosztów zakończonych prac rozwojowych (-)	-	(4 904)	-	(4 904)
Sprzedaży (-)	-	-	(1)	(1)
Likwidacji (-)	(3 233)	-	(19)	(3 252)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(1 294)	(172)	(128)	(1 594)
Na dzień 31 grudnia 2016 roku, z uwzględnieniem umorzenia	18 841	3 319	8 020	30 180
Na dzień 1 stycznia 2016 roku				
Wartość brutto	46 357	2 962	16 625	65 944
Umorzenie (-)	(21 095)	-	(11 283)	(32 378)
Wartość bilansowa netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	25 262	2 962	5 342	33 566
Na dzień 31 grudnia 2016 roku				
Wartość brutto	41 001	3 319	27 434	71 754
Umorzenie (-)	(22 160)	-	(19 414)	(41 574)
Wartość bilansowa netto na dzień 31 grudnia 2016 roku	18 841	3 319	8 020	30 180

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartości niematerialne nie stanowiły zabezpieczenia zaciągniętych kredytów bankowych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku Grupa ujęła koszty z tytułu likwidacji oprogramowania i licencji własnych w kwocie 3 233 tys. PLN.

Projekty rozwojowe

Grupa prowadzi projekty rozwojowe, których przedmiotem jest budowa nowego oprogramowania lub istotna modyfikacja/rozbudowa znajdujących się w ofercie Grupy aplikacji.

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku łączna kwota skapitalizowanych kosztów prac rozwojowych wyniosła 3 502 tys. PLN, natomiast w roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku 5 433 tys. PLN.

W 2017 roku skapitalizowane koszty prac rozwojowych zostały poniesione w następujących segmentach operacyjnych:

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Rozwiązania w sektorze bankowym	1 882	3 668
Rozwiązania w obszarze płatności	664	570
Integracja systemów	956	1 195
	3 502	5 433

W segmencie *Rozwiązania w sektorze bankowym* skapitalizowane koszty prac rozwojowych dotyczą głównie modułów rozwiązania Digital Edge (w tym kanałów Digital Edge Web i Digital Edge Mobile), będącego platformą bankowości elektronicznej oferującą klientom banków zestaw kanałów dostępu oraz funkcjonalności, zapewniających dostęp, poprzez kanały zdalne jak i oddziały banku.

W segmencie *Rozwiązania w obszarze płatności* skapitalizowane zostały koszty rozwiązania oferowanego pod nazwą MerchantSafe® Unipay. (MSU) jest oprogramowaniem do tokenizacji kart płatniczych zmniejszającym ryzyko dla sprzedawców. Rozwiązanie umożliwia sprzedawcy zdalne pobranie należności z różnych banków. MSU, będąc internetowym system płatności, daje zarówno kupującemu jak i sprzedawcom bezpieczny, łatwy i wygodny sposób realizacji zapłaty z różnych punktów dostępowych, obejmujących Internet, systemy ERP, systemy CRM i e-mail.

W segmencie *Integracja systemów* istotnym produktem rozwijanym w 2017 roku było Fidelity - rozwiązanie automatyzujące procesy zarządzania cyklem życia aktywów oraz wydatkami oraz LeaseFlex (rozwiązanie przeznaczone dla firm leasingowych służące do kompleksowego zarządzania cyklem życia produktów leasingowych i aktywów).

Wartość ukończonych prac rozwojowych w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku wyniosła 3 849 tys. PLN (4 904 tys. PLN w 2016 roku).

W segmencie *Rozwiązania w sektorze bankowym* ukończone prace rozwojowe dotyczyły serii produktów Experience oraz rozwiązania Digital Edge, będącego platformą bankowości elektronicznej oferującą klientom banków zestaw kanałów dostępu oraz funkcjonalności, zapewniających dostęp, poprzez kanały zdalne jak i oddziały banku (Multichannel).

W segmencie *Integracja systemów* koszty zakończonych prac rozwojowych dotyczyły oprogramowania Fidelity.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku przeprowadzona została, zgodnie z wymogiem MSR 36 *Utrata wartości aktywów*, wycena odzyskiwalnej wartości kosztów niezakończonych prac rozwojowych. Składniki aktywów niematerialnych, które nie są jeszcze dostępne do użytkowania są poddawane wycenie corocznie, bez względu na to, czy istnieją przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

W 2017 roku Grupa podjęła decyzję o likwidacji skapitalizowanych kosztów prac rozwojowych (łącznie zakończonych i niezakończonych) o wartości 7 858 tys. PLN. Likwidacją objęto skapitalizowane koszty prac rozwojowych w Serbii i w Turcji, w segmentach Rozwiązania w sektorze bankowym (5 856 tys. PLN) i Integracja Systemów (2 002 tys. PLN). Odpisy wynikały z dokonanej przez Zarząd oceny wielkości możliwych do zrealizowania przychodów z poszczególnych modułów oprogramowania wytworzonego we własnym zakresie.

10. Wartość firmy i połączenia

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym wystąpiły następujące zmiany wartości firmy:

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Wartość firmy na początek okresu	505 634	488 566
Rozwiązania w sektorze bankowym	205 749	193 556
Rozwiązania w obszarze płatności	111 842	110 292
Integracja systemów	188 043	184 718
Zmiany wartości firmy z konsolidacji w wyniku nabycia udziałów (+)	-	6 409
Rozwiązania w sektorze bankowym	-	6 315
Rozwiązania w obszarze płatności	-	94
Integracja systemów	-	-
Różnice kursowe z przeliczenia wartości firmy powstałej na zagranicznych jednostkach zależnych (+/-)	(30 274)	10 659
Rozwiązania w sektorze bankowym	(11 419)	5 878
Rozwiązania w obszarze płatności	(5 393)	1 456
Integracja systemów	(13 462)	3 325
Razem wartość bilansowa na koniec okresu	475 360	505 634
Rozwiązania w sektorze bankowym	194 330	205 749
Rozwiązania w obszarze płatności	106 449	111 842
Integracja systemów	174 581	188 043

Wartość firmy – test na utratę wartości

Wartość firmy podlega corocznemu testowi na utratę wartości.

Wartość firmy powstała w wyniku nabycia jednostek zależnych została zbadana w zakresie utraty wartości na dzień 31 grudnia 2017 roku. Wartość ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których została alokowana wartość firmy, została ustalona na podstawie wartości odzyskiwalnej przy użyciu modelu zdyskontowanych wolnych przepływów pieniężnych dla właścicieli kapitału własnego i wierzycieli FCFF.

W wyliczeniach zostały przyjęte jednolite założenia:

- analizowano tzw. jednostki biznesowe, które w sumie składają się na budżet i prognozy całej Grupy,
- szczegółową prognozą objęto okres 5 lat, w czasie którego zostały założone zmiany przepływów w kolejnych latach, dla reszty okresu funkcjonowania jednostek obliczono wartość rezydualną przy założonym braku zmian przepływów,
- zakładane zmiany przepływów zależą od strategii dla całej Grupy, planów poszczególnych jednostek oraz biorą pod uwagę uwarunkowania poszczególnych rynków geograficznych jak i sektorowych, jednocześnie odzwierciedlają obecny oraz potencjalny portfel zamówień. Potencjalny portfel zamówień zakłada utrzymanie bieżących oraz pozyskanie nowych klientów.

- Założone zmiany nie odbiegają znacząco od średniego wzrostu na danym rynku,
- prognozy jednostek zagranicznych zakładają wzrosty w ich walutach funkcjonalnych,
- stopa dyskonta jest zgodna ze średnioważonym kosztem kapitału dla rynku Południowo-Wschodniej Europy.

W oparciu o przeprowadzone testy nie dokonano w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku ani w okresie porównywalnym odpisów aktualizujących wartość firmy.

Dodatkowo Jednostka Dominująca przeprowadziła analizę wrażliwości w odniesieniu do przeprowadzonych testów na utratę wartości firmy powstałych na nabyciu udziałów w spółkach zależnych. Analiza wrażliwości prezentuje o ile zmieni się wartość odzyskiwalna, jeśli stopy dyskonta wzrosną o 1pp przy innych założeniach niezmiennych oraz o ile zmieni się wartość odzyskiwalna, jeśli dynamika przychodów zmniejszy się o 1pp przy innych założeniach niezmiennych.

Wyniki przeprowadzonej analizy na dzień 31 grudnia 2017 roku zostały opisane w poniższej tabeli:

31 grudnia 2017	Stopa Dyskontowa	Dynamika wzrostu przychodów
	Zmiana o 1 pp.	Zmiana o 1 pp.
Rozwiązania w sektorze bankowym	-41 615	-31 527
Rozwiązania w obszarze płatności	-34 099	-30 308
Integracja systemów	-25 168	-26 870

Żadna racjonalna zmiana kluczowych założeń modelu wyceny wartości firmy przypisanej do segmentów, nie powinna spowodować konieczności utworzenia odpisu z tytułu utraty wartości wartości firmy.

W związku z odpisem wartości inwestycji w ASEE Kosowo ujętym w jednostkowym sprawozdaniu ASEE S.A. sporządzonym na dzień 31 grudnia 2017 roku dokonano analizy aktywów netto tej spółki ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy ASEE pod kątem ewentualnej utraty ich wartości na dzień 31 grudnia 2017 roku. W analizie posłużono się modelem prognozy wolnych przepływów środków pieniężnych wykorzystanym do oszacowania wartości inwestycji w ASEE Kosowo ujętych w sprawozdaniu jednostkowym ASEE S.A. W oparciu o powyższy test nie stwierdzono konieczności dokonania odpisu aktywów netto tej spółki ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy na dzień 31 grudnia 2017 roku. Wartość firmy powstała w związku z nabyciem ASEE Kosowo alokowana jest w skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy ASEE do wszystkich trzech segmentów działalności.

Dynamika wzrostu przychodów podana w powyższych tabelach została obliczona jako skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (*ang. Compound Annual Growth Rate CAGR*) tj. średni wskaźnik rocznego wzrostu w badanym okresie, przy założeniu, że roczne wzrosty są dodawane do wartości bazy następnego okresu.

11. Zapasy

Zapasy	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Towary	26 177	25 388
Zapasy serwisowe	10 129	9 870
Odpis aktualizujący wartość zapasów (-)	(11 514)	(11 784)
	24 792	23 474

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku Grupa dokonała odpisów aktualizujących wartość zapasów w kwocie 3 909 tys. PLN oraz odwróciła odpisy aktualizujące o wartości 2 014 tys. PLN. W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku Grupa dokonała odpisów aktualizujących wartość zapasów w kwocie 4 070 tys. PLN oraz odwróciła odpisy aktualizujące o wartości 1 259 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku zapasy nie stanowiły zabezpieczenia zaciągniętych kredytów bankowych.

12. Należności krótkoterminowe

Należności handlowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Należności z tytułu dostaw i usług, w tym:	110 016	117 511
Od jednostek powiązanych	944	837
Od jednostek pozostałych	112 465	119 940
Odpis aktualizujący należności nieściągalne (-)	(3 393)	(3 266)
Należności z tytułu dostaw niezafakturowanych, w tym:	10 138	8 987
Od jednostek powiązanych	-	25
Od jednostek pozostałych	10 138	8 962
	120 154	126 498

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku należności w kwocie 3 467 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych oraz bankowych linii gwarancyjnych. Na dzień 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów zabezpieczonych tymi aktywami, natomiast wartość gwarancji bankowych udzielonych w ramach bankowej linii gwarancyjnej zabezpieczonej tymi należnościami wynosiła 2 833 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku należności w kwocie 1 720 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych oraz bankowych linii gwarancyjnych. Na dzień 31 grudnia 2016 roku nie wystąpiły zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów zabezpieczonych tymi aktywami, natomiast wartość gwarancji bankowych udzielonych w ramach bankowej linii gwarancyjnej zabezpieczonej tymi należnościami wynosiła 5 283 tys. PLN.

Należności budżetowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Podatek VAT	126	428
Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	132	166
Pozostałe	644	574
	902	1 168

Inne należności	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Zaliczki przekazane dostawcom	2 305	2 403
Należności z tytułu kaucji	307	354
Pozostałe należności	726	875
	3 338	3 632

Zaliczki przekazane dostawcom dotyczą zaliczek wypłaconych podwykonawcom na poczet realizowanych kontraktów.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku pozostałe należności obejmują głównie należności od pracowników, środki pieniężne zastrzeżone, należności z tytułu sprzedaży środków trwałych oraz pozostałe należności.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku pozostałe należności obejmują między innymi środki pieniężne zastrzeżone, należności od pracowników, należności z tytułu sprzedaży środków trwałych oraz pozostałe należności.

13. Środki pieniężne i depozyty krótkoterminowe

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Środki pieniężne na rachunkach bankowych bieżących i w kasie	68 366	80 745
Lokaty krótkoterminowe	47 346	38 801
	115 712	119 546
Odsetki naliczone od środków pieniężnych na datę bilansową	(48)	(47)
Kredyty do zarządzania płynnością	(102)	(1 441)
Środki pieniężne ujęte w rachunku przepływów pieniężnych	115 562	118 058

14. Aktywa finansowe

	31 grudnia 2017 (badane)	Zakup/ Udzielenie/ Założenie	Sprzedaż/ Spłata / Rozwiązanie	Wycena/ Odsetki/ Inne	Różnice kursowe z przeliczenia	31 grudnia 2016 (badane)
Aktywa dostępne do sprzedaży						
Akcje/udziały w spółkach notowanych na rynkach regulowanych	70	-	-	(42)	(5)	117
Akcje/udziały w spółkach nienotowanych na rynkach regulowanych	20	-	-		(1)	21
Pozostałe	33			32	1	-
razem, w tym:	123	-	-	(10)	(5)	138
- długoterminowe	98					111
- krótkoterminowe	25					27
Udzielone pożyczki						
Pożyczki udzielone jednostkom niepowiązanym	88	13	(13)	4	(5)	89
Pożyczki pracownicze	8	8	-	-	-	-
razem, w tym:	96	21	(13)	4	(5)	89
- długoterminowe	8					44
- krótkoterminowe	88					45
Lokaty						
Lokaty 3 - 12 miesięcy	21	-	-	-	(1)	22
Lokaty powyżej 12 miesięcy	7	-	-	-	-	7
razem, w tym:	28	-	-	-	(1)	29
- długoterminowe	7					7
- krótkoterminowe	21					22
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy						
Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	-	9 219	(12 136)	-	(79)	2 996
Walutowe kontrakty typu forward	824	276	(205)	753	-	-
razem, w tym:	824	9 495	(12 341)	753	(79)	2 996
- długoterminowe	166					-
- krótkoterminowe	658					2 996

W aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy na dzień 31 grudnia 2017 roku ujęte zostały walutowe kontrakty typu forward posiadane przez ASEE S.A. i ASEE Rumunia, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 roku - jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych o wartości 2 996 tys. PLN będące w posiadaniu ASEE Macedonia.

Wartość posiadanych przez Grupę aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na 31 grudnia 2016 roku nie różni się od ich wartości godziwej.

Poziomy hierarchii wartości godziwej dla aktywów finansowych zostały zaprezentowane w nocie 37 niniejszego sprawozdania.

15. Czynne rozliczenia międzyokresowe

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Długoterminowe		
Przedpłacone usługi serwisowe i opłaty licencyjne	436	527
Pozostałe	305	108
	741	635

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Krótkoterminowe		
Przedpłacone usługi serwisowe i opłaty licencyjne	6 262	9 883
Przedpłacone ubezpieczenia	511	644
Przedpłacone czynsze	245	391
Przedpłacone usługi doradcze	558	773
Przedpłacone inne usługi	1 002	845
Koszty usług dla których nie ujęto jeszcze przychodów	267	556
Pozostałe	1 202	1 288
	10 047	14 380

Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku składały się głównie z kosztów usług serwisowych i opłat licencyjnych, które będą ponoszone sukcesywnie w okresach następnych (odpowiednio 6 698 tys. PLN i 10 410 tys. PLN).

16. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy (zakładowy)		Wartość nominalna 1 akcji	31 grudnia 2017 (badane)		31 grudnia 2016 (badane)	
Akcje	Seria		Liczba akcji	Wartość akcji	Liczba akcji	Wartość akcji
Akcje imienne zwykłe serii	A*	0,1	5 000 000	500	5 000 000	500
Akcje imienne zwykłe serii	B*	0,1	5 000 000	500	5 000 000	500
Akcje imienne zwykłe serii	C*	0,1	2 567 000 900	256 700	2 567 000 900	256 700
Akcje imienne zwykłe serii	D	10	25 770 009	257 700	25 770 009	257 700
Akcje imienne zwykłe serii	E	10	956 447	9 565	956 447	9 565
Akcje imienne zwykłe serii	F	10	1 475 509	14 755	1 475 509	14 755
Akcje imienne zwykłe serii	G	10	2 708 378	27 084	2 708 378	27 084
Akcje imienne zwykłe serii	H	10	1 062 030	10 620	1 062 030	10 620
Akcje imienne zwykłe serii	I	10	1 770 609	17 706	1 770 609	17 706
Akcje imienne zwykłe serii	J	10	1 714 209	17 142	1 714 209	17 142
Akcje imienne zwykłe serii	K	10	4 590 470	45 905	4 590 470	45 905
Akcje imienne zwykłe serii	L	10	2 100 000	21 000	2 100 000	21 000
Akcje imienne zwykłe serii	M	10	4 810 880	48 109	4 810 880	48 109
Akcje imienne zwykłe serii	N	10	1 078 909	10 789	1 078 909	10 789
Akcje imienne zwykłe serii	P	10	1 524 269	15 242	1 524 269	15 242
Akcje imienne zwykłe serii	R	10	592 941	5 929	592 941	5 929
Akcje imienne zwykłe serii	S	10	837 472	8 375	837 472	8 375
Akcje imienne zwykłe serii	T	10	902 119	9 021	902 119	9 021
			51 894 251	518 942	51 894 251	518 942

*Po resplicie akcji serii D

Stan akcjonariuszy posiadających bezpośrednio bądź przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy przedstawiał się następująco:

Na dzień 19 lutego 2018 roku/ 31 grudnia 2017 roku

Akcjonariusz	Liczba posiadanych akcji i głosów na WZA	Udział w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na WZA
Asseco International a.s.	26 494 676	51,06%
Aviva OFE	8 809 000	16,97%
Pozostali akcjonariusze	16 590 575	31,97%
	51 894 251	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

Akcjonariusz	Liczba posiadanych akcji i głosów na WZA	Udział w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na WZA
Asseco Poland S.A.	28 716 032	55,34%
Aviva OFE	8 609 136	16,59%
Pozostali akcjonariusze	14 569 083	28,07%
	51 894 251	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku kapitał zakładowy ASEE S.A. wynosił 518 942 510 PLN i dzielił się na 51 894 251 sztuk akcji zwykłych o wartości nominalnej 10,00 PLN każda, dających łącznie 51 894 251 głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy ASEE S.A.

17. Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

W kapitałach ujęta została nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną z emisji akcji serii L, M i N w wysokości 30 395 tys. PLN, pomniejszona o poniesione koszty emisji kapitału wynoszące 3 605 tys. PLN (ujęte w 2009 roku) oraz nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną z emisji akcji serii P, R i S w wysokości 11 759 tys. PLN,

pomniejszona o poniesione koszty emisji kapitału wynoszące 84 tys. PLN (ujęte w 2010 roku). Nadwyżka wartości emisyjnej nad ceną nominalną została dodatkowo powiększona o kwotę 396 tys. PLN rozwiązanej rezerwy na koszty emisji, ujętej uprzednio w nadwyżce ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz pomniejszona o inne koszty w kwocie 36 tys. PLN.

18. Udziały niekontrolujące

W poniższej tabeli przedstawione zostały ruchy na udziałach niekontrolujących:

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Na początek okresu	2 210	-
Udział w wyniku jednostek zależnych	319	80
Nabycie udziałów w spółkach zależnych		5 063
Nabycie udziałów niekontrolujących	(686)	(2 933)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-
Dywidenda wypłacona udziałowcom niekontrolującym	(271)	-
Na koniec okresu	1 572	2 210

W 2016 roku nabycie udziałów w spółkach zależnych dotyczyło powstania udziałów mniejszości w momencie objęcia kontroli w spółce Chip Card (46,19% udziałów niekontrolujących o wartości 4 359 tys. PLN) oraz objęcia kontroli w spółce E-mon (25% udziałów niekontrolujących o wartości 704 tys. PLN). Nabycie udziałów niekontrolujących dotyczyło zwiększania posiadanych udziałów przez ASEE Serbia w spółce Chip Card (nabycie dodatkowych 31,2% udziałów).

W 2017 roku nabycie udziałów niekontrolujących dotyczyło kolejnego zwiększania posiadanych udziałów przez ASEE Serbia w spółce Chip Card (nabycie dodatkowych 7,49% udziałów).

19. Rezerwy

	Rezerwy na naprawy gwarancyjne oraz zwroty	Rezerwy na kary umowne	Koszty związane z toczącymi się sprawami sądowym	Świadczenia po okresie zatrudnienia	Inne rezerwy	Ogółem
Na dzień 1 stycznia 2017 roku	566	-	166	1 330	76	2 138
Utworzone w ciągu roku obrotowego	307	943	469	439	225	2 383
Wykorzystane (-)	(52)	-	-	(456)	(197)	(705)
Rozwiązane (-)	(282)	-	-	(20)	(30)	(332)
Zmiana prezentacji (+/-)	(22)	-	-	-	-	(22)
Zmiana dyskonta, zyski i straty aktuarialne (+/-)	-	-	-	638	-	638
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(20)	10	(55)	(271)	(4)	(340)
Na dzień 31 grudnia 2017 roku (badane)	497	953	580	1 660	70	3 760
Krótkoterminowe	497	953	264	153	70	1 937
Długoterminowe	-	-	316	1 507	-	1 823
Na dzień 31 grudnia 2016 roku (badane)	566	-	166	1 330	76	2 138
Krótkoterminowe	566	-	-	222	76	864
Długoterminowe	-	-	166	1 108	-	1 274

Naprawy gwarancyjne

Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych dotyczy wynikających z postanowień umownych zobowiązań do wykonania objętych gwarancjami prac w zakresie napraw oprogramowania lub sprzętu dostarczonych do odbiorców. Kwota rozwiązanych rezerw dotyczy projektów, na które rezerwa została utworzona w okresach uprzednich w oparciu o dane historyczne i nie została wykorzystana w ramach tych projektów.

Rezerwa na kary umowne

Utworzona rezerwa na kary umowne dotyczy kontraktu realizowanego w Serbii, w ramach którego zostały dostarczone licencje natomiast nie zostały zrealizowane dalsze etapy umowy obejmujące wdrożenie rozwiązania. Prowadzone są rozmowy w celu zakończenia kontraktu za porozumieniem stron. Spółka utworzyła rezerwy na ewentualne roszczenia klienta związane z zakończeniem kontraktu.

Świadczenia po okresie zatrudnienia

Rezerwa na świadczenia po okresie zatrudnienia dotyczy świadczeń emerytalnych, które zostaną wypłacone pracownikom Grupy w momencie przechodzenia na emeryturę lub w momencie odejścia ze spółki jeśli nabyli takie uprawnienia wymagane przepisami obowiązującym w danym kraju.

W 2017 roku rezerwa na odprawy emerytalne została zwiększona o zyski / straty aktuarialne w kwocie 638 tys. PLN, wynikające ze zmiany założeń aktuarialnych w wyliczeniu rezerwy w Turcji. W kapitałach została ujęta z tego tytułu kwota pomniejszona o efekt podatku odroczonego w wysokości 510 tys. PLN.

20. Długoterminowe i krótkoterminowe zobowiązania finansowe

Długoterminowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Kontrakty typu forward	-	821
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	1 568	1 935
	1 568	2 756
Krótkoterminowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Kontrakty typu forward	-	240
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	976	923
Pozostałe	22	35
	998	1 198

21. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

Wykorzystanie na dzień:						
Efektywna stopa procentowa %	Waluta	Termin spłaty	31 grudnia 2017 (badane)		31 grudnia 2016 (badane)	
			część długoterminowa	część krótkoterminowa	część długoterminowa	część krótkoterminowa
KREDYTY W RACHUNKU BIEŻĄCYM						
stała stopa procentowa	MKD	31-12-2017	-	10	-	13
stała stopa procentowa	MKD	31-12-2017	-	34	-	26
Euribor 6M + marża	EUR	31-03-2018	-	58	-	960
stała stopa procentowa	EUR	10-03-2017	-	-	-	442
POZOSTAŁE KREDYTY						
Euribor 1M + marża	EUR	15-06-2018	-	9 556	-	9 975
-	TRY	01-01-2018	-	5	-	6
Euribor 3M + marża	HRK/EUR	30-04-2019	1 177	3 531	4 955	3 716
Euribor 3M + marża	HRK/EUR	31-12-2021	2 207	736	3 161	709
Euribor 3M + marża	HRK/EUR	31-12-2022	3 699	925	-	-
Euribor 3M + marża	EUR	30-04-2019	146	442	624	916
stała stopa procentowa	EUR	31-03-2021	2 002	888	-	-
stała stopa procentowa	BAM	08-05-2017	-	-	-	158
Euribor 12M + marża	HRK/EUR	31-03-2017	-	-	-	883
Euribor + marża	EUR	30-06-2021	-	-	1 863	532
Euribor 1M + marża	EUR	18-12-2020	9 489	4 085	11 204	4 453
Euribor 6M + marża	EUR	13-03-2020	538	430	-	-
Euribor 3M + marża	EUR	21.09.2020	1 485	612	-	-
stała stopa procentowa	EUR	13.11.2019	1 538	1 398	-	-
			22 281	22 710	21 807	22 789

Łącznie zadłużenie Grupy na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiło 44 991 tys. PLN (44 596 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku), w tym wartość kredytów na finansowanie projektów outsourcingu procesów płatniczych 44 884 tys. PLN (43 149 tys. PLN w okresie porównywalnym).

Łączne wpływy oraz spłaty kredytów ujęte w rachunku przepływów pieniężnych w 2017 roku wniosły odpowiednio 22 mln PLN (wpływy) oraz 17,8 mln PLN (spłaty). Nowe kredyty wykorzystywane są na finansowanie inwestycji w terminale płatnicze i bankomaty w Chorwacji, Serbii i Słowenii. Natomiast spłaty dotyczą głównie kredytów zaciągniętych przez spółki przeznaczone na zakup terminali płatniczych i bankomatów w latach poprzednich.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku środki trwałe o wartości 1 043 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów bankowych. Kwota zobowiązania zabezpieczonego tymi aktywami wynosiła na dzień 31 grudnia 2017 roku 9 556 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku środki trwałe o wartości 2 516 tys. PLN stanowiły zabezpieczenie zaciągniętych kredytów. Kwota zobowiązania zabezpieczonego tymi aktywami wynosiła na dzień 31 grudnia 2016 roku 10 133 tys. PLN.

W okresie sprawozdawczym marża realizowana przez kredytodawców spółek Grupy ASECO kształtowała się w przedziale od 1,3 pkt proc. do 3,5 pkt proc. w skali roku.

W okresie porównywalnym marże kształtowały się w przedziale od 1,5 pkt proc. do 4,8 pkt proc. w skali roku.

22. Zobowiązania krótkoterminowe

Zobowiązania handlowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, w tym:	53 361	61 046
Wobec jednostek powiązanych	52	190
Wobec jednostek pozostałych	53 309	60 856
Zobowiązania z tytułu dostaw niezafakturowanych, w tym:	4 224	7 628
Wobec jednostek powiązanych	-	-
Wobec jednostek pozostałych	4 224	7 628
	57 585	68 674

Termin spłaty zobowiązań wynosi w Grupie średnio 49 dni.

Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	12 161	12 127
Zaliczki otrzymane na dostawy	12 533	9 419
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych oraz wartości niematerialnych	1 478	1 179
Inne zobowiązania	494	648
	26 666	23 373
Krótkoterminowe zobowiązania budżetowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Podatek VAT	14 859	16 563
Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)	2 696	2 539
Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)	1 860	2 014
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	3 301	3 260
Pozostałe	380	306
	23 096	24 682

23. Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, rozliczenia międzyokresowe przychodów

Krótkoterminowe bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	2 253	1 928
Rezerwa na premie dla pracowników	9 862	11 687
	12 115	13 615

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów stanowią rezerwy na niewykorzystane urlopy oraz rezerwy na wynagrodzenia okresu przeznaczone do wypłaty w okresach następnych, wynikające z zasad systemów premiowych obowiązujących w Grupie ASEE.

Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe przychodów	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Usługi serwisowe opłacone z góry	1 431	1 284
Pozostałe	324	134
	1 755	1 418

Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe przychodów	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Usługi serwisowe	10 671	13 609
Przedpłacone wdrożenia	1 508	1 894
Opłaty licencyjne	198	419
Dotacje do aktywów	-	443
Pozostałe	7 996	5 387
	20 373	21 752

Saldo rozliczeń międzyokresowych przychodów dotyczy przede wszystkim przedpłat otrzymanych za świadczone usługi, głównie w zakresie usług serwisowych i utrzymania.

W pozycji „Pozostałe” ujęto przedpłaty otrzymane w ramach kontraktów infrastrukturalnych na sprzęt, którego dostawy będą dokonywane w 2018 roku.

24. Kontrakty wdrożeniowe

Grupa ASEE w 2017 roku i w 2016 roku realizowała szereg kontraktów wdrożeniowych (IT). Zgodnie z MSR 11 przychody z tego typu kontraktów są rozpoznawane zgodnie ze stopniem ich zaawansowania. Grupa w 2017 roku i w 2016 roku dokonywała pomiaru stopnia zaawansowania realizowanych kontraktów wdrożeniowych według metody „kosztowej”, czyli ustalając stosunek kosztów poniesionych do kosztów całego projektu lub według metody „nakładów pracy”.

Kwota rozpoznanego przychodu w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku dla wszystkich długoterminowych umów IT wyniosła 48 203 tys. PLN, natomiast w okresie porównywalnym 2016 roku 54 223 tys. PLN.

Poniższa tabela przedstawia podstawowe dane o realizowanych kontraktach wdrożeniowych. W poniższej nocie zaprezentowano skumulowane dane narastająco dla kontraktów niezakończonych na dzień 31 grudnia 2017 roku od momentu ich rozpoczęcia:

	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Długoterminowe kontrakty IT w toku, na koniec okresu sprawozdawczego:		
Poniesione koszty z tytułu realizacji kontraktów IT (-)	(42 401)	(58 518)
Zyski (straty) z tytułu realizacji kontraktów IT	7 146	7 976
Zafakturowane przychody z tytułu realizacji kontraktów IT	41 692	62 652
Należności z tytułu wyceny kontraktów IT	12 025	11 722
Zobowiązania z tytułu wyceny kontraktów IT (-)	(3 413)	(6 149)
Rezerwa na straty z tytułu wyceny kontraktów IT (-)	(692)	(1 662)
Różnice kursowe z tytułu przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(65)	(69)

25. Leasing finansowy – Grupa jako leasingobiorca

Spółki z Grupy ASEE są stroną umów leasingu finansowego samochodów oraz sprzętu IT. Łączne przyszłe przepływy pieniężne oraz zobowiązanie wynikające z umów leasingu samochodów i sprzętu przedstawiają się następująco:

Leasing samochodów i sprzętu	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Minimalne opłaty leasingowe		
w okresie krótszym niż 1 rok	1 054	1 023
w okresie 1-5 lat	1 648	2 042
w okresie dłuższym niż 5 lat	-	-
Przyszłe minimalne płatności leasingowe	2 702	3 065
Przyszłe koszty odsetkowe	(158)	(207)
Wartość bieżąca zobowiązania leasingowego	2 544	2 858
w okresie krótszym niż 1 rok	976	923
w okresie 1-5 lat	1 568	1 935
w okresie dłuższym niż 5 lat	-	-

26. Umowy outsourcingowe – Grupa jako leasingodawca

Grupa realizuje szereg kontraktów dotyczących outsourcingu procesów w obszarze płatności. Szacunki dotyczące łącznych przyszłych minimalnych opłat należnych z tytułu tych umów zostały ustalone w następującej wysokości:

Minimalne przyszłe opłaty leasingowe	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
(i) do roku	54 133	41 022
(ii) od roku do pięciu lat	64 254	46 892
(iii) powyżej pięciu lat	7 048	2 598
	125 435	90 512

27. Informacje i objaśnienia do rachunku przepływów pieniężnych

W poniższej tabeli zaprezentowano wydatki poniesione przez Grupę ASEE w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku oraz dnia 31 grudnia 2016 roku na nabycie akcji/udziałów w spółkach zależnych oraz nabycie udziałów niekontrolujących:

Wydatki na nabycie udziałów /akcji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
E-Mon, Czarnogóra	-	(2 841)
Chip Card, Serbia	-	(5 133)
	-	(7 974)
Środki pieniężne w nabywanych jednostkach	-	3 153
	-	(4 821)
Wydatki na nabycie udziałów niekontrolujących	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Chip Card, Serbia	(702)	(2 970)
	(702)	(2 970)

28. Zobowiązania i należności warunkowe

W ramach działalności handlowej Grupa ASEE wykorzystuje dostępność gwarancji bankowych i akredytyw, jak również ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych, jako formy zabezpieczenia transakcji gospodarczych z różnymi organizacjami, spółkami i podmiotami administracji. Potencjalne zobowiązania z tego tytułu na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiły 15 550 tys. PLN, a na dzień 31 grudnia 2016 roku 29 561 tys. PLN.

Aktywa zabezpieczające bankowe linie gwarancyjne:

Kategoria aktywów	Wartość netto aktywów		Kwota wystawionej gwarancji zabezpieczonej aktywami	
	31 grudnia 2017	31 grudnia 2016	31 grudnia 2017	31 grudnia 2016
Należności handlowe	3 467	1 720	2 833	5 283
Pozostałe należności (zastreżone środki pieniężne)	-	167	-	1 466
Razem	3 467	1 887	2 833	6 749

W związku z tym, iż spółki z Grupy wynajmują powierzchnię biurową, Grupa na dzień 31 grudnia 2017 roku i na dzień 31 grudnia 2016 roku posiadała szereg zawartych umów najmu, leasingu i innych o podobnym charakterze, z których wynikały następujące przyszłe płatności:

Zobowiązania z tytułu najmu powierzchni	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
W okresie do 1 roku	13 289	13 842
W okresie od 1 roku do 5 lat	10 642	14 180
	23 931	28 022

Zobowiązania z tytułu umów leasingu operacyjnego środków trwałych	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
W okresie do 1 roku	1 425	1 492
W okresie od 1 roku do 5 lat	2 600	1 599
	4 025	3 091

29. Program płatności w formie akcji

W dniu 23 czerwca 2017 roku Asseco Poland S.A. podpisała z menadżerami spółek Grupy ASEE S.A. umowy objęcia akcji ASEE S.A. Łącznie przedmiotem programu jest 2 221 356 akcji ASEE S.A., stanowiących 4,28% kapitału zakładowego spółki. Członkowie Zarządu ASEE S.A. oraz podmioty powiązane przez Członków Zarządu ASEE S.A. objęły łącznie 1 572 424 akcji. Pozostałe 648 932 akcje zostały objęte przez osoby zarządzające ze spółek zależnych Grupy ASEE.

W wyniku transakcji udział Asseco Poland S.A. w kapitale zakładowym ASEE S.A. spadł z 55,34% do 51,06%. Umowy stanowią transakcję płatności na bazie akcji w rozumieniu MSSF 2, rozliczaną w instrumentach kapitałowych.

Datą przyznania uprawnień jest dzień 23 czerwca 2017 roku. Cena objęcia akcji została ustalona na poziomie 10,89 PLN za akcję. Cena rynkowa akcji z dnia objęcia wynosiła 12,60 PLN za akcję. Zgodnie z umowami menadżerom przysługują wszystkie prawa związane z nabytymi akcjami (prawo do dywidendy, prawa głosu, itd.) od momentu objęcia akcji, tj. od dnia 23 czerwca 2017 roku. Płatność za akcje nastąpi w ośmiu rocznych ratach do dnia 31 lipca 2024 roku. Prawo do spłacania ceny w ratach przysługuje osobom uczestniczącym w programie, jeśli pozostają w Grupie w funkcji menadżera oraz nie naruszają istotnych warunków umowy (m.in. dokonują spłat zgodnie z harmonogramem, ustanowią zastaw na akcjach, nie dokonują sprzedaży akcji w okresie „lockup-u”, itd.). Możliwość sprzedaży akcji przez menadżerów została objęta okresem tzw. „lockup-u”: 2-letnim dla 50% akcji i 3-letnim dla pozostałych 50% akcji. Menadżerom przysługuje prawo do wcześniejszej zapłaty za nabyte akcje po ustalonej w umowie cenie 10,89 PLN za akcję, jednak nie dotyczy ono akcji objętych „lockup-em”. W związku z tym, w okresie 2 lat od daty zawarcia umowy spłaty za nabyte akcje muszą być dokonywane zgodnie z ustalonym harmonogramem. Po upływie 2 lat a przed upływem 3 lat menadżerowie mogą dokonać wcześniejszej spłaty maksymalnie za 50% akcji. Po

upływie okresu 3-letniego możliwość wcześniejszej spłaty obejmuje wszystkie akcje. Nieopłacona część ceny sprzedaży zostanie zabezpieczona poprzez ustanowienie zastawu na akcjach każdego z kupujących.

Umowy przewidują opcje put i call, które przyznają stronom umów prawo do odsprzedaży oraz odkupu nieopłaconych akcji.

Wartość godziwa programu motywacyjnego została oszacowana jako suma dyskonta między ceną rynkową akcji z dnia zawarcia transakcji a ceną realizacji oraz wyceny opcji put oszacowanej w oparciu o model Black'a-Scholes'a Mertona. Łączna wartość godziwa programu na moment przyznania uprawnień wynosi 5 642 tys. PLN. Koszt programu będzie ujmowany wraz z odpowiadającym mu wzrostem wartości kapitału własnego jako koszt świadczeń na rzecz pracowników i rozliczany w wynikach Grupy ASEE w latach 2017-2020.

Wartość godziwa przyznanych w ramach programu instrumentów kapitałowych została określona w oparciu o poniższe założenia:

Cena rynkowa 1 akcji ASEE z dnia objęcia	12,60 PLN
Cena objęcia 1 akcji	10,89 PLN
Oczekiwana zmienność cen akcji	25,61%
Stopa wolna od ryzyka	2,25%
Stopa dywidendy	3,81%
Rotacja pracowników	12,0%

Oczekiwana zmienność 25,61% została wyliczona w oparciu o historyczną zmienność notowań z dwóch lat poprzedzających dzień zawarcia transakcji sprzedaży akcji na bazie średniej ceny akcji z kursów zamknięcia.

Stopa procentowa wolna od ryzyka została przyjęta na podstawie oprocentowania trzyletnich bonów skarbowych i wyniosła 2,25%.

Stopa dywidendy została określona na podstawie wartości dywidendy na akcję w wysokości 0,48 PLN wypłaconej akcjonariuszom ASEE S.A. z wyniku za rok 2016.

Rotacja pracowników została oszacowana w oparciu o historyczne dane za okres 2015-2017 oraz zaktualizowana o bieżące zmiany w zatrudnieniu osób biorących udział w programie.

Czas trwania opcji został określony na 2 lata dla 50% akcji i na 3 lata dla pozostałych 50% akcji. Czas trwania opcji powiązany został z okresem „lock-up-u” na sprzedaż akcji, tj. okresem 2 i 3 letnim.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku ujęty został koszt z tytułu programu w wysokości 1 170 tys. PLN, w tym związany z akcjami nabytymi przez członków zarządu w kwocie 828 tys. PLN. Drugostronnie transakcja została ujęta w odrębnej pozycji kapitałów Grupy w tej samej kwocie, która została ujęta w kosztach wynagrodzeń.

30. Sprawy sądowe

Na dzień 31 grudnia 2017 roku spółka ASEE Rumunia jest stroną postępowania sądowego wytoczonego przez Romsys S.R.L., która żąda od ASEE Rumunia zapłaty odszkodowania w wysokości 1 226 tys. EUR w celu zrekompensowania strat poniesionych do tej pory z tytułu rzekomo nieuczciwej konkurencji. Zarząd ASEE Rumunia, po zasięgnięciu opinii prawnej, uważa, że jest mało prawdopodobne, że spółka poniesie znaczne straty w związku z tym postępowaniem. Zgodnie ze stanowiskiem Zarządu, ASEE Rumunia utworzyła rezerwę tylko na koszty postępowania sądowego.

31. Informacje o podmiotach powiązanych

Poniżej przedstawiono strukturę Grupy ASEE wraz z udziałem procentowym w kapitale i głosach na zgromadzeniach akcjonariuszy/wspólników spółek

wchodzących w skład Grupy ASEE na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku:

Nazwa pełna jednostki	Nazwa skrócona na potrzeby sprawozdania	Kraj, w którym jednostka została zarejestrowana	Procentowy udział w kapitale/ głosach	
			31 grudnia 2017	31 grudnia 2016
Asseco South Eastern Europe S.A.	ASEE S.A.	Polska		
Asseco SEE s.r.l. (Bukareszt)	ASEE Rumunia	Rumunia	100,00%	100,00%
Asseco s.r.l. MOLDOVA	ASEE Mołdawia	Mołdawia	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o., Beograd	ASEE Serbia	Serbia	100,00%	100,00%
E-Mon d.o.o., Podgorica	E-Mon, Czarnogóra	Czarnogóra	75,00%	75,00%
eMS d.o.o., Beograd	eMS, Serbia	Serbia	100,00%	100,00%
Multicard d.o.o., Beograd	Multicard, Serbia	Serbia	45,00%	45,00%
Chip Card a.d., Beograd	Chip Card, Serbia	Serbia	92,50%	85,02%
Asseco SEE d.o.o. (Zagrzeb)	ASEE Chorwacja	Chorwacja	100,00%	100,00%
Payten d.o.o. (Zagrzeb)	Payten Chorwacja	Chorwacja	100,00%	n/d
Asseco SEE Sh.p.k. (Prisztina)	ASEE Kosowo	Kosowo	100,00%	100,00%
Asseco SEE Sh.p.k., Tirana	ASEE Albania	Albania	100,00%	100,00%
Asseco SEE Teknoloji A.Ş. (Istanbul)	ASEE Turcja	Turcja	100,00%	100,00%
NestPay Odeme Hizmetleri A.Ş.	ASEE NestPay	Turcja	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o. (Lublana)	ASEE Słowenia	Słowenia	100,00%	100,00%
Asseco SEE DOOEL, Skopje	ASEE Macedonia	Macedonia	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o. (Sarajewo)	ASEE BiH	Bośnia i Hercegowina	100,00%	100,00%
Asseco SEE o.o.d., Sofia	ASEE Bułgaria	Bułgaria	100,00%	100,00%
Asseco SEE d.o.o., Podgorica	ASEE Czarnogóra	Czarnogóra	100,00%	100,00%

Jednostką dominującą w stosunku do Asseco South Eastern Europe S.A. jest Asseco International a.s. (jednostka dominująca wyższego szczebla).

W dniu 19 grudnia 2017 roku Zarząd ASEE S.A. powziął informację od Asseco International a.s., z siedzibą w Bratysławie („AI”) o wniesieniu do AI, przez Asseco Poland S.A., aportu niepieniężnego w postaci 26 494 676 akcji Spółki w zamian za objęcie przez Asseco Poland S.A. akcji wyemitowanych przez AI. Jednostką dominującą w stosunku do Asseco International jest Asseco Poland S.A.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Asseco Poland S.A. nie posiadała akcji Spółki, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 roku posiadała 55,34% udziałów w kapitale własnym ASEE S.A.

W strukturze Grupy spółka E-Mon Czarnogóra od dnia 1 listopada 2016 roku traktowana jest jako spółka zależna i konsolidowana metodą pełną. Do dnia objęcia kontroli przez ASEE Serbia spółka traktowana była jako spółka współzależna i ujmowana metodą praw własności zgodnie z MSSF 11.

Multicard Serbia jest jednostką stowarzyszoną, ujmowaną metodą praw własności. Do dnia 30 września 2013 roku Multicard Serbia była traktowana jako jednostka zależna i konsolidowana metodą pełną.

Pozostałe spółki z Grupy są traktowane jako podmioty zależne i konsolidowane metodą pełną.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadanych przez Grupę w podmiotach wchodzących w skład Grupy ASEE jest równy udziałowi Grupy w kapitałach tych jednostek.

Zmiany w składzie Grupy ASEE

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku wystąpiły następujące zmiany w strukturze Grupy ASEE:

Połączenie EMS d o.o. z ASEE Serbia

W dniu 20 stycznia 2017 roku zostało zarejestrowane połączenie spółki ASEE Serbia (spółka przejmująca) oraz EMS d o.o. Serbia (spółka przejmowana). Powyższe połączenie pozostaje bez wpływu na skonsolidowane sprawozdanie Grupy ASEE.

Nabycie akcji Chip Card a.d. (Serbia)

W dniu 26 maja 2017 roku ASEE Serbia nabyła dodatkowe 7,49% akcji Chip Card zwiększając swój udział w tej spółce z 85,02% do 92,5%. Wydatki na nabycie udziałów niekontrolujących w łącznej kwocie 163 tys. EUR (702 tys. PLN).

Wydzielenie Payten d.o.o., Zagreb (Payten Chorwacja)

W dniu 19 września 2017 roku zarejestrowane zostało wydzielenie z ASEE Chorwacja nowej spółki Payten Chorwacja. W wyniku podziału powstały dwa odrębne podmioty prowadzące działalność w obszarze płatności oraz pozostałe operacje.

Wydzielenie nowej spółki w Chorwacji jest elementem szerszego procesu formalnego wyodrębnienia usług płatniczych do niezależnej struktury organizacyjnej. Plan wydzielenia usług płatniczych został opisany w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Spółki i Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły inne zmiany w strukturze Grupy ASEE oraz zmiany w strukturze Emitenta.

Transakcje ze stronami powiązanyimi

Wartość transakcji zrealizowanych w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku i dnia 31 grudnia 2016 roku oraz wartość nierozliczonych sald należności i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2017 roku i na dzień 31 grudnia 2016 roku dotyczących transakcji Grupy ASEE z Asseco Poland S.A. (podmiot o znaczącym wpływie na Grupę), z pozostałymi podmiotami powiązanymi z Grupy Asseco Poland oraz z jednostkami stowarzyszonymi i wspólnymi przedsięwzięciami, przedstawia poniższa tabela:

Podmiot powiązany	Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych	Zakupy od podmiotów powiązanych	Należności od podmiotów powiązanych	Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych
Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę:				
2017	76	269	54	-
2016	75	342	86	51
Pozostałe podmioty powiązane:				
2017	557	20	30	-
2016	514	-	93	-
Jednostki stowarzyszone:				
2017	404	-	875	-
2016	431	-	694	-

Asseco Poland S.A., jednostka dominująca najwyższego szczebla, otrzymała dywidendy z zysku Spółki o wartości brutto 12 717 tys. PLN. (11 128 tys. PLN w 2016 roku).

¹ Prezes Zarządu ASEE S.A. jest pośrednio właścicielem 15% udziałów w MHM d.o.o. poprzez 100% udział w spółce Kompania Petyhorska d.o.o.

20% udziałów w MHM d.o.o. należy do spółki I4 Invention d.o.o. akcjonariusza ASEE S.A. 100% udziału w I4 Invention d.o.o. posiada Miodrag Mirčetić, Członek Zarządu Asseco SEE d.o.o., Beograd oraz członek Zarządu ASEE S.A. Na dzień 31 grudnia 2017 roku spółka I4 Invention d.o.o. posiadała 275 482 szt. akcji ASEE S.A., które objęła w dniu 23 czerwca 2017 roku zgodnie z umową zawartą z Asseco Poland S.A. Na dzień 17 lutego 2017 roku, tj. na dzień publikacji poprzedniego raportu rocznego spółka I4 Invention d.o.o. nie była akcjonariuszem ASEE S.A.

Mihail Petreski, do dnia 31 grudnia 2016 roku członek Rady Nadzorczej ASEE S.A., jest udziałowcem Liatris d.o.o. Na dzień

W powyższej tabeli, oprócz należności handlowych ujęte zostały należności z tytułu wpłaconych kaucji w związku z najmem powierzchni w kwocie 47 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 47 tys. PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Transakcje zawarte z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządów i Rad Nadzorczych) spółek Grupy ASEE

Wartość transakcji zrealizowanych w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku i dnia 31 grudnia 2016 roku oraz wartość nierozliczonych sald należności i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku dotyczących transakcji Grupy ASEE zawartych z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządów i Rad Nadzorczych) spółek Grupy przedstawia poniższa tabela:

Podmiot powiązany	Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych	Zakupy od podmiotów powiązanych	Należności od podmiotów powiązanych	Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych
Główna Kadra Kierownicza (członkowie Zarządów oraz Rad Nadzorczych) ASEE S.A. i spółek z Grupy:				
2017	255	3 057	32	52
2016	125	7 321	36	139

Zakupy i sprzedaż do podmiotów powiązanych zaprezentowane w powyższej tabeli dotyczą wynajmu powierzchni, zakupów lub sprzedaży sprzętu i usług dokonanych poprzez spółki z Grupy ASEE z podmiotami powiązanymi poprzez Główną Kadrę Kierowniczą lub z Główną Kadrą Kierowniczą.

Powyższa tabela nie uwzględnia wynagrodzeń otrzymanych z tytułu pełnienia funkcji we władzach spółek, które zostały zaprezentowane w Nocie 33 niniejszego sprawozdania.

W ramach kwot ujętych w powyższej tabeli, następujące transakcje zostały zawarte z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej) ASEE S.A.:

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku spółka ASEE Serbia poniosła na rzecz podmiotów powiązanych MHM d.o.o., Beograd¹ oraz MiniInvest d.o.o., Beograd² koszty z tytułu najmu powierzchni w łącznej kwocie 2 246 tys. PLN. Prezentowana kwota odpowiada udziałowi podmiotów powiązanych w całości kosztów poniesionych na rzecz MHM. Na

31 grudnia 2016 roku Liatris d.o.o. była właścicielem 2,23% akcji ASEE S.A. Na dzień 31 grudnia 2017 spółka Liatris d.o.o. nie była akcjonariuszem ASEE S.A. Mihail Petreski oraz Liatris d.o.o. byli na dzień 31 grudnia 2016 roku właścicielami 40% udziałów w spółce MHM d.o.o. oraz 50% udziałów w spółce DM3 d.o.o.

² Miljan Mališ, członek Zarządu ASEE S.A. jest udziałowcem spółki Mini Invest d.o.o., akcjonariusza ASEE S.A. Na dzień 31 grudnia 2017 Mini Invest d.o.o. posiadała 300 000 szt. akcji ASEE S.A., które objęła w dniu 23 czerwca 2017 roku zgodnie z umową zawartą z Asseco Poland S.A. Na dzień 17 lutego 2017 roku, tj. na dzień publikacji poprzedniego raportu rocznego spółka Mini Invest d.o.o. nie była akcjonariuszem ASEE S.A.

dzień 31 grudnia 2017 roku spółka DM3 d.o.o., Beograd¹ nie była podmiotem powiązanym.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku spółka ASEE Serbia poniosła na rzecz podmiotów powiązanych MHM d.o.o., Beograd¹, DM3 d.o.o., Beograd¹ oraz Mini Invest d.o.o., Beograd² koszty z tytułu najmu powierzchni o łącznej kwocie 4 566 tys. PLN.

ASEE Macedonia poniosła w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku koszty najmu powierzchni wobec spółki MPS d.o.o., Skopje³ w łącznej wysokości 657 tys. PLN. Na dzień 31 grudnia 2017 roku spółka MPS d.o.o., Skopje³ nie była podmiotem powiązanym.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku spółka ASEE Serbia ujęła przychody w wysokości 248 tys. PLN od spółki iPay SEE d.o.o., Beograd⁴. Przychody dotyczyły sprzedaży rozwiązania do autoryzacji i przetwarzania transakcji płatniczych.

Powyższe transakcje nie zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe.

W dniu 23 czerwca 2017 roku Asseco Poland S.A. podpisała z menadżerami spółek Grupy ASEE S.A. umowy objęcia akcji ASEE S.A., co zostało opisane szczegółowo w nocy 29 tego sprawozdania. Członkowie Zarządu ASEE S.A. bezpośrednio lub przez podmioty powiązane objęli w ramach tych umów następującą liczbę akcji:

Członkowie Zarządu	Liczba objętych akcji
Piotr Jeleński	966 942
Miljan Mališ	300 000
Miodrag Mirčetić	275 482
Marcin Rułnicki	30 000
	1 572 424

Członkowie Zarządu oraz podmioty powiązane poprzez członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej ASEE S.A. otrzymały dywidendy z zysku Asseco South Eastern Europe S.A. o łącznej wartości brutto 755 tys. PLN (2 050 tys. PLN w 2016 roku). Wskazane kwoty nie obejmują wartości dywidendy należnej Asseco Poland S.A. Dywidenda została wypłacona w dniu 14 lipca 2017 roku.

Do dnia zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego ASEE S.A. nie otrzymała informacji o zaistnieniu w okresie sprawozdawczym transakcji z podmiotami powiązanymi, które

³ Na dzień 31 grudnia 2016 roku MPS d.o.o., Skopje była powiązana przez Mihaila Petreski, do dnia 31 grudnia 2016 roku członka Rady Nadzorczej ASEE S.A., będącego udziałowcem tej spółki.

zostałyby zawarte na innych warunkach niż rynkowe.

32. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie na dzień	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (przekształcone)
Zarząd Jednostki Dominującej ¹⁾	4	4
Zarządy Jednostek z Grupy	33	34
Działy produkcyjne	1 194	1 142
Działy handlowe	125	123
Działy administracyjne	183	177
	1 539	1 480

¹⁾ Piotr Jeleński, Marcin Rułnicki pełnią funkcję w Zarządzie ASEE S.A. na podstawie umów o pracę. Pozostali członkowie Zarządu Spółki pełnią swoje funkcje w ASEE S.A. na mocy powołania.

Liczba osób zatrudnionych w spółkach Grupy na dzień	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (przekształcone)
ASEE S.A.	25	24
ASEE Rumunia	189	186
Grupa ASEE Serbia	526	510
ASEE Chorwacja ¹⁾	144	241
Grupa ASEE Kosowo	61	59
Grupa ASEE Turcja	179	187
ASEE Bułgaria	19	20
ASEE BiH	75	59
ASEE Macedonia	175	148
ASEE Słowenia	37	36
ASEE Czarnogóra	10	10
Payten Chorwacja	99	-
	1 539	1 480

¹⁾ W dniu 19 września 2017 roku zarejestrowane zostało wydzielenie z ASEE Chorwacja nowej spółki Payten Chorwacja. Część pracowników ASEE Chorwacja odpowiedzialna za segment Rozwiązania w obszarze płatności została przeniesiona do Payten Chorwacja

33. Wynagrodzenie członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej oraz jednostek zależnych

W poniższej tabeli zaprezentowano wynagrodzenie należne Członkom Zarządu oraz Członkom Rady Nadzorczej Spółki z tytułu sprawowanych funkcji za 2017 i 2016 rok:

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Wynagrodzenie stałe za okres		
Zarząd		
Piotr Jeleński	365	365
Miljan Mališ	174	168
Miodrag Mirčetić	218	224
Marcin Rułnicki	281	280
	1 038	1 037
Rada Nadzorcza		
Jozef Klein ¹⁾	41	n/a
Adam Góral	23	-
Jacek Duch	42	-
Jan Dauman ²⁾	-	-
Artur Kucharski ⁵⁾	83	64
Andrzej Mauberg ⁶⁾	n/a	-
Adam Pawłowicz ⁴⁾	12	n/a
Mihail Petreski ⁷⁾	n/a	-
Przemysław Sęczkowski ²⁾	-	-
Gabriela Żukowicz ³⁾	31	-
	232	64

⁴ 80% udziałów w spółce iPay SEE d.o.o. posiada spółka I4 Invention d.o.o., 100% w spółce I4 Invention d.o.o. posiada Miodrag Mirčetić, Członek Zarządu Asseco SEE d.o.o., Beograd oraz członek Zarządu ASEE S.A.

Wynagrodzenie zmienne za okres	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Zarząd		
Piotr Jeleński	2 041	1 587
Miljan Mališ	493	678
Miodrag Mirčetić	401	732
Marcin Rulnicki	475	352
	3 410	3 349
Rada Nadzorcza		
Jozef Klein ¹⁾	-	n/a
Adam Góral	-	-
Jacek Duch	-	-
Jan Dauman ²⁾	-	-
Artur Kucharski ⁵⁾	-	-
Andrzej Mauberg ⁶⁾	n/a	-
Adam Pawłowicz ⁴⁾	-	n/a
Mihail Petreski ⁷⁾	n/a	-
Przemysław Sęczkowski ²⁾	-	-
Gabriela Żukowicz ³⁾	-	-
	-	-

¹⁾Pan Jozef Klein został powołany na Przewodniczącą Rady Nadzorczej kadencji rozpoczętej dnia 31 marca 2017 roku. Powyższa tabela prezentuje jego wynagrodzenie za czas pełnienia funkcji.

²⁾Jan Dauman oraz Przemysław Sęczkowski nie zostali powołani na kolejną kadencję w Radzie Nadzorczej. Ich mandaty wygasły z dniem 30 marca 2017 roku.

³⁾W dniu 17 października 2017 roku wpłynęła do Spółki rezygnacja Pani Gabrieli Żukowicz z członkostwa w Radzie Nadzorczej ASEE S.A. ze skutkiem od dnia 18 października 2017 roku.

⁴⁾W dniu 17 października pan Adam Pawłowicz został powołany na Członka Rady Nadzorczej obecnej, wspólnej kadencji tj. do dnia 31 marca 2022 roku, ze skutkiem od dnia 18 października 2017 roku.

⁵⁾Pan Artur Kucharski został powołany na Członka Rady Nadzorczej w dniu 31 marca 2016 roku.

⁶⁾Pan Andrzej Mauberg złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej z dniem 26 lutego 2016 roku.

⁷⁾Pan Mihail Petreski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej z dniem 31 grudnia 2016 roku. Pan Mihail Petreski otrzymał w 2016 roku wynagrodzenie od ASEE Serbia w kwocie 96 tys. PLN z tytułu świadczenia usług doradczych, które zostało zaprezentowane w punkcie Transakcje zawarte z lub poprzez Główną Kadrę Kierowniczą (członkowie Zarządów i Rad Nadzorczych) spółek Grupy ASEE.

Powyższe tabele uwzględniają wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji we władzach ASEE S.A. jak również we władzach spółek zależnych.

Wynagrodzenia wypłacone i należne członkom Zarządów i Rad Nadzorczych jednostek zależnych wchodzących w skład Grupy ASEE w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku wyniosły 11 471 tys. PLN (nie obejmują kwot podanych w tabelach powyżej).

Wynagrodzenia wypłacone i należne członkom Zarządów i Rad Nadzorczych jednostek zależnych wchodzących w skład Grupy ASEE w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku wyniosły 13 608 tys. PLN (nie obejmują kwot podanych w tabelach powyżej).

34. Informacje o wynagrodzeniu biegłego rewidenta lub podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa, wypłacone lub należne za rok

zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku i za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku:

Wynagrodzenie za okres	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Obowiązkowe badanie rocznego sprawozdania finansowego	133	128
Przegląd półrocznego sprawozdania finansowego	80	75
	213	203

35. Zarządzanie kapitałem

Głównym celem zarządzania kapitałem Grupy jest utrzymanie wiarygodności kredytowej i bezpiecznych wskaźników kapitałowych, które wspierałyby działalność operacyjną Grupy i zwiększały wartość dla jej akcjonariuszy.

Grupa zarządza strukturą kapitałową i w wyniku zmian warunków ekonomicznych wprowadza do niej zmiany. W celu utrzymania lub skorygowania struktury kapitałowej Grupa może rekomendować wysokość wypłaty dywidendy dla akcjonariuszy, zwrócić kapitał akcjonariuszom lub wyemitować nowe akcje. Grupa ASEE może też finansować swoją działalność korzystając z kredytu bankowego lub kupieckiego.

Największą zmianą w strukturze kapitału w ostatnich dwóch latach było zwiększenie poziomu zadłużenia z tytułu kredytów bankowych w związku z inwestycjami w terminale płatnicze i bankomaty udostępniane klientom w modelu outsourcingu w segmencie Rozwiązania w obszarze płatności. Grupa zaciąga na ten cel kredyty celowe w walucie odpowiadającej walucie kontraktu, na okres nie dłuższy niż okres umowy outsourcingowej. Przyszłe inwestycje o podobnym charakterze Grupa ASEE zamierza finansować w analogiczny sposób, co może prowadzić do dalszego wzrostu kwoty zadłużenia netto.

Poza zmianą opisaną powyżej, w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2017 roku oraz w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku nie wprowadzono innych istotnych zmian do celów, zasad i procesów obowiązujących w obszarze zarządzania kapitałem.

Zarządzanie kapitałem	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Oprocentowane kredyty i pożyczki	44 991	44 596
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	112 450	125 738
Minus środki pieniężne i ich ekwiwalenty (-)	(115 712)	(119 546)
Zadłużenie netto	41 729	50 788
Kapitał własny	719 312	732 411
Kapitał i zadłużenie netto	761 041	783 199
Wskaźnik dźwigni	5,48%	6,48%

36. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa Asseco South Eastern Europe narażona jest na szereg ryzyk mających swe źródła zarówno w sytuacji makroekonomicznej w krajach, w których spółki Grupy operują, jak i mikroekonomicznej w poszczególnych przedsiębiorstwach. Głównymi czynnikami zewnętrznymi mogącymi wywierać negatywny wpływ na wynik Grupy są: (i) wahania kursów walut obcych względem złotego oraz (ii) zmiany rynkowych stóp procentowych. Pośrednio na wynik finansowy wpływają także: wzrost PKB, wielkość zamówień publicznych na rozwiązania informatyczne, poziom inwestycji w przedsiębiorstwach oraz poziom inflacji. Do czynników wewnętrznych, mogących mieć negatywny wpływ na wynik Grupy należą natomiast: (i) ryzyko związane ze wzrostem kosztów pracy, (ii) ryzyko związane z niewłaściwym oszacowaniem kosztów projektu w momencie zawarcia umowy oraz (iii) ryzyko zawarcia kontraktu z nieuczciwym odbiorcą.

Ryzyko zmian kursów walutowych

Walutą, w której Grupa prezentuje wyniki jest polski złoty natomiast walutami operacyjnymi jednostek zależnych mających siedzibę poza granicami Polski są waluty obowiązujące w krajach, w których podmioty te są prawnie zarejestrowane. W związku z tym wartość aktywów danej spółki, jak również jej wynik jest przeliczany na polski złoty, a zatem na ich wartość prezentowaną w sprawozdaniu mają wpływ kursy walut obcych względem polskiego złotego. Dodatkowo spółki zależne i jednostka Dominująca narażone są bezpośrednio na ryzyko zmiany kursów walut, którego źródłem są kredyty oraz inne zobowiązania jak również należności, środki pieniężne oraz inne aktywa denominowane w walutach innych niż waluty operacyjne tych krajów.

Ryzyko zmiany stopy procentowej

Zmiany rynkowych stóp procentowych mogą niekorzystnie oddziaływać na wynik finansowy Grupy. Grupa jest narażona na ryzyko zmiany tego czynnika w odniesieniu do zmiany wartości odsetek naliczonych od kredytów udzielonych przez zewnętrzne instytucje finansowe spółkom Grupy opartych na zmiennej stopie procentowej.

Ryzyko zmian stopy procentowej powstaje i jest rozpoznawane w poszczególnych spółkach Grupy w momencie zawarcia transakcji lub instrumentu finansowego opartego na zmiennej stopie procentowej. Wszystkie tego typu umowy przechodzą przez odpowiednie działy w jednostkach

Grupy i w związku z tym wiedza na ten temat jest pełna i bezpośrednia.

Spółki Grupy mierzą ekspozycję na ten czynnik ryzyka zestawiając sumę kwot wynikających ze wszystkich instrumentów finansowych opartych o zmienną stopę procentową. Dodatkowo jednostki Grupy prowadzą ewidencję dotyczącą planowanego zadłużenia w ciągu przyszłych 12 miesięcy, natomiast dla instrumentów długoterminowych na okres ich obowiązywania. Celem ograniczenia ryzyka jest minimalizacja kosztów z tytułu zawartych instrumentów finansowych opartych na zmiennej stopie procentowej.

Spółki Grupy mają możliwość zawarcia kontraktów terminowych na stopę procentową, ograniczające ryzyko jej zmiany.

Grupa gromadzi i analizuje bieżące informacje z rynku na temat aktualnej ekspozycji na ryzyko zmiany stopy procentowej. W obecnej sytuacji spółki Grupy nie zabezpieczają zmian stopy procentowej.

Ryzyko kredytowe

Grupa posiada odpowiednią politykę w zakresie dokonywania sprzedaży zweryfikowanym klientom. Dzięki bieżącemu monitorowaniu stanów należności i Polityce Grupy dotyczącej tworzenia odpisów na należności przeterminowane, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe ponad poziom określony odpisem aktualizującym należności. Polityka Grupy dotycząca tworzenia odpisów na należności została opisana w punkcie XV rozdziału „Istotne zasady rachunkowości”.

Poniżej przedstawiono analizę wiekową należności z tytułu dostaw i usług na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Wiekowanie należności z tytułu dostaw i usług	31 grudnia 2017 (badane)		31 grudnia 2016 (badane)	
	kwota	struktura	kwota	struktura
Należności niewymagalne	92 302	83,9%	100 498	85,5%
Należności przeterminowane do 3 miesięcy	14 105	12,8%	14 761	12,6%
Należności przeterminowane powyżej 3 miesięcy	3 609	3,3%	2 252	1,9%
	110 016	100,0%	117 511	100%

W 2017 roku kwota brutto należności przeterminowanych powyżej 3 miesięcy wynosiła 6 901 tys. PLN. Na należności przeterminowane powyżej 6 miesięcy utworzono odpis w kwocie 624 tys. PLN, a na należności przeterminowane powyżej roku w wysokości 2 668 tys. PLN.

	Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)
Odpis aktualizacyjny na dzień 1 stycznia	3 266	2 876
Utworzenie	1 769	1 469
Rozwiązanie (-)	(930)	(1 045)
Wykorzystanie (-)	(505)	(106)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych (+/-)	(207)	72
Odpis aktualizacyjny na dzień 31 grudnia	3 393	3 266

Utworzone w 2017 roku odpisy aktualizujące w kwocie 1 769 tys. PLN obejmują należności objęte odpisami zgodnie z polityką Grupy, głównie w ASEE Serbia, ASEE Macedonia oraz ASEE Rumunia.

Rozwiązane w 2017 roku odpisy w kwocie 930 tys. PLN dotyczyły głównie projektów realizowanych przez ASEE Macedonia, ASEE Serbia i ASEE Rumunia. Odpisy na należności zostały rozwiązane w związku z otrzymaniem należności od klientów.

Utworzone w 2016 roku odpisy aktualizujące w kwocie 1 469 tys. PLN obejmują należności objęte odpisami zgodnie z polityką Grupy, głównie w ASEE Serbia, ASEE Turcja, ASEE Bośnia oraz ASEE Rumunia.

Rozwiązane w 2016 roku odpisy w kwocie 1 045 tys. PLN dotyczyły głównie projektów realizowanych przez ASEE Macedonia, ASEE Serbia i ASEE Turcja. Odpisy na należności zostały rozwiązane w związku z otrzymaniem należności od klientów.

W odniesieniu do innych aktywów finansowych Grupy ryzyko kredytowe powstaje w wyniku niemożności dokonania zapłaty przez drugą stronę umowy, a maksymalna ekspozycja na to ryzyko równa jest wartości bilansowej tych instrumentów. W Grupie nie występują istotne koncentracje ryzyka kredytowego.

Ryzyko związane z płynnością

Grupa monitoruje ryzyko braku funduszy przy pomocy narzędzia okresowego planowania płynności. Narzędzie to uwzględnia terminy wymagalności/zapadalności zarówno inwestycji, jak i aktywów finansowych (np. konta należności, aktywów finansowych) oraz prognozowane przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Celem Grupy jest utrzymanie równowagi pomiędzy ciągłością, a elastycznością finansowania, poprzez korzystanie z rozmaitych źródeł finansowania.

W poniższych tabelach zaprezentowane zostało wiekowanie zobowiązań z tytułu dostaw i usług, zobowiązań z tytułu leasingu finansowego, kredytów oraz instrumentów pochodnych Grupy na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku według daty zapadalności na podstawie umownych niezdyktowanych płatności:

Wiekowanie zobowiązań z tytułu dostaw i usług	31 grudnia 2017 (badane)		31 grudnia 2016 (badane)	
	kwota	struktura	kwota	struktura
Zobowiązania wymagalne, w tym:	12 419	23,3%	9 975	16,2%
-Zobowiązania przeterminowane do 3 miesięcy	11 192	21,0%	7 630	12,4%
-Zobowiązania przeterminowane od 3 do 6 miesięcy	470	0,9%	244	0,4%
-Zobowiązania przeterminowane powyżej 6 miesięcy	757	1,4%	2 101	3,4%
Zobowiązania niewymagalne do 3 miesięcy	40 627	76,1%	50 652	82,0%
Zobowiązania niewymagalne od 3 do 12 miesięcy	126	0,2%	376	0,6%
Zobowiązania niewymagalne powyżej 1 roku	189	0,4%	739	1,2%
	53 361	100,0%	61 742	100,0%

Wiekowanie zobowiązań z tytułu leasingu	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Zobowiązania wymagalne do 1 roku	1 054	1 023
Zobowiązania wymagalne od 1 roku do 5 lat	1 648	2 042
Zobowiązania wymagalne w okresie powyżej 5 lat	-	-
	2 702	3 065

Wiekowanie zobowiązań z tytułu kredytów	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Zobowiązania wymagalne do 1 roku	22 710	22 789
Zobowiązania wymagalne od 1 roku do 5 lat	22 281	18 646
Zobowiązania wymagalne w okresie powyżej 5 lat	-	3 161
	44 991	44 596

Wiekowanie zobowiązań z tytułu instrumentów pochodnych	31 grudnia 2017 (badane)	31 grudnia 2016 (badane)
Zobowiązania wymagalne do 1 roku	-	240
Zobowiązania wymagalne od 1 roku do 5 lat	-	821
Zobowiązania wymagalne w okresie powyżej 5 lat	-	-
	-	1 061

Analiza wrażliwości – ryzyko walutowe

Na dzień 31 grudnia 2017 (badane)	Wartość narażona na ryzyko	Wpływ na wynik finansowy Grupy	
		(10%)	10%
EUR:			
Należności handlowe	26 559	(965)	965
Pożyczki udzielone	96	(9)	9
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	450	(45)	45
Środki pieniężne i lokaty	21 287	(1 517)	1 517
Kredyty bankowe	44 942	4 044	(4 044)
Zobowiązania handlowe	35 249	2 663	(2 663)
Per saldo		4 171	(4 171)
USD:			
Należności handlowe	4 056	(406)	406
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	356	(36)	36
Środki pieniężne	7 198	(720)	720
Zobowiązania handlowe	1 417	142	(142)
Per saldo		(1 020)	1 020

Analiza wrażliwości należności handlowych, środków pieniężnych na rachunkach walutowych, udzielonych pożyczek oraz instrumentów finansowych jak również kredytów bankowych, zobowiązań handlowych na zmiany kursu dolara wobec walut operacyjnych spółek Grupy wykazuje, iż Grupa odnotuje potencjalną stratę w wysokości 1 020 tys. PLN w przypadku obniżenia się kursu dolara wobec walut funkcjonalnych o 10%. Grupa odnotuje natomiast potencjalny zysk w stosunku do założeń w wysokości 4 171 tys. PLN przy osłabieniu się kursu euro do walut funkcjonalnych spółek 10%. Łącznie zatem osłabienie się dolara i euro o 10% wobec walut operacyjnych spółek Grupy mogłoby mieć per saldo korzystny wpływ na wynik w wysokości 3 151 tys. PLN. Odwrotnie, w przypadku umocnienia się dolara oraz euro o 10% w stosunku do walut operacyjnych Grupa osiągnęłaby per saldo dodatkową stratę w wysokości 3 151 tys. PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 (badane)	Wartość narażona na ryzyko	Wpływ na wynik finansowy Grupy (10%)	10%
EUR:			
Należności handlowe	17 704	(1 270)	1 270
Pożyczki udzielone	89	(7)	7
Środki pieniężne	26 603	(1 975)	1 975
Kredyty bankowe	43 953	4 101	(4 101)
Zobowiązania handlowe	31 265	2 953	(2 953)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	235	24	(24)
Per saldo		3 826	(3 826)
USD:			
Należności handlowe	6 645	(665)	665
Środki pieniężne	8 080	(808)	808
Zobowiązania handlowe	7 943	794	(794)
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	826	83	(83)
Per saldo		(596)	596

Grupa stosuje politykę zabezpieczania otwartych pozycji walutowych instrumentami pochodnymi typu forward.

Metody przyjęte przy przeprowadzaniu analizy wrażliwości

Wartości procentowe, względem których przeprowadzona została analiza wrażliwości na zmiany kursów walutowych mogących mieć wpływ na wynik Grupy wynoszą +/- 10%. Przy przeprowadzaniu analizy o tą wartość powiększany lub pomniejszany jest kurs z dnia bilansowego. Tabelę przygotowano w oparciu o sprawozdania jednostkowe spółek z Grupy, w których zidentyfikowano indywidualne ryzyko walutowe z perspektywy pojedynczej spółki.

Ryzyko stopy procentowej

Spółki Grupy korzystają z finansowania zewnętrznego w formie kredytów i pożyczek, które jest głównie przeznaczone na działalność operacyjną (finansowanie kapitału obrotowego), jak i na działalność inwestycyjną Grupy (zakup/budowa aktywów trwałych, inwestycje kapitałowe).

Łączne zadłużenie Grupy z tytułu wszystkich zaciągniętych kredytów bankowych i pożyczek wynosiło na dzień 31 grudnia 2017 roku 44 991 tys. PLN, z czego kwota narażona na ryzyko zmiany stóp procentowych to 39 116 tys. PLN.

Grupa monitoruje ryzyko zmiany stopy procentowej natomiast w obecnych warunkach rynkowych nie stosuje instrumentów zabezpieczających to ryzyko.

Kwoty innych pozycji aktywów i zobowiązań finansowych nie są istotnie narażone na ryzyko stóp procentowych.

37. Instrumenty finansowe

Wartość godziwa

Wartość księgowa posiadanych przez Grupę aktywów finansowych i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku nie różni się znacząco od ich wartości godziwej.

	Wartość bilansowa 31 grudnia 2017	Poziom 1 ⁱ⁾	Poziom 2 ⁱⁱ⁾	Poziom 3 ⁱⁱⁱ⁾	Wartość bilansowa 31 grudnia 2016	Poziom 1 ⁱ⁾	Poziom 2 ⁱⁱ⁾	Poziom 3 ⁱⁱⁱ⁾
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	824	-	824	-	2 996	-	2 996	-
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	-	-	-	-	2 996	-	2 996	-
Kontrakty typu forward	824	-	824	-	-	-	-	-
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	123	70	-	53	138	117	-	21
Akcje w spółkach notowanych na rynkach regulowanych	70	70	-	-	117	117	-	-
Akcje w spółkach nienotowanych na rynkach regulowanych	20	-	-	20	21	-	-	21
Pozostałe	33	-	-	33	-	-	-	-
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	28	-	28	-	29	-	29	-
Lokaty pomiędzy 3 - 12 miesięcy	21	-	21	-	22	-	22	-
Lokaty powyżej 12 miesięcy	7	-	7	-	7	-	7	-
Pożyczki	96	-	96	-	89	-	89	-
Udzielone pracownikom	8	-	8	-	-	-	-	-
Udzielone pozostałym jednostkom	88	-	88	-	89	-	89	-

i. wartość godziwa określana na podstawie cen giełdowych oferowanych za identyczne aktywa na rynkach aktywnych;

ii. wartość godziwa określana przy użyciu modeli, dla których dane wsadowe są obserwowalne bezpośrednio lub pośrednio na rynkach aktywnych;

iii. wartość godziwa określana przy użyciu modeli, dla których dane wsadowe są nieobserwowalne bezpośrednio lub pośrednio na rynkach aktywnych

Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat w podziale na kategorie instrumentów finansowych

Rok zakończony 31 grudnia 2017 (badane)	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie/ (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Pozostałe	Razem
Aktywa finansowe							
Lokaty	PZFwgZK	5	-	-	-	-	5
Aktywa finansowe ujmowane w wartości godziwej	WwWGpWF	31	(184)	-	-	-	(153)
Pożyczki i należności	PIN	-	(984)	(839)	-	-	(1 823)
Należności z tytułu dywidend i sprzedanych akcji	-	-	(1 115)	-	-	-	(1 115)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	1 524	913	-	-	-	2 437
Akcje i udziały	-	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania finansowe							
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	PZFwgZK	(927)	1 041	-	-	-	114
Pozostałe zobowiązania, w tym:	(130)	(350)	-	1 800	-	-	1 320
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	(46)	-	-	-	-	-	(46)
Zobowiązań z tytułu nieopłaconych akcji	-	(385)	-	-	-	-	(385)
Kontrakty typu forward	WwWGpWF	-	-	-	1 800	-	1 800
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	PZFwgZK	(84)	35	-	-	-	(49)
Razem		503	(679)	(839)	1 800	-	785
Rok zakończony 31 grudnia 2016 (badane)							
Aktywa finansowe							
Lokaty	PZFwgZK	2	-	-	-	-	2
Aktywa finansowe ujmowane w wartości godziwej	WwWGpWF	141	-	-	-	-	141
Pożyczki i należności	PIN	443	1 411	(550)	-	-	1 304
Należności z tytułu dywidend i sprzedanych akcji	-	-	512	-	-	-	512
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	WwWGpWF	1 030	2 048	-	-	-	3 078
Akcje i udziały	-	-	-	-	-	2 308	2 308
Zobowiązania finansowe							
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	PZFwgZK	(1 112)	(1 439)	-	-	-	(2 551)
Pozostałe zobowiązania, w tym:	(115)	(1 664)	-	(960)	-	-	(2 739)
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	(100)	-	-	-	-	-	(100)
Zobowiązań z tytułu nieopłaconych akcji	-	(1 455)	-	-	-	-	(1 455)
Kontrakty typu forward	WwWGpWF	-	-	-	(960)	-	(960)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	PZFwgZK	(15)	(209)	-	-	-	(224)
Razem		389	868	(550)	(960)	2 308	2 055

38. Znaczące zdarzenia po dniu bilansowym
Wydzielenie Payten d.o.o., Beograd (Payten Serbia)

W dniu 3 stycznia 2018 roku zarejestrowane zostało wydzielenie z ASEE Serbia nowej spółki Payten Serbia. W wyniku podziału powstały dwa odrębne podmioty prowadzące działalność w obszarze płatności oraz pozostałe operacje.

Wydzielenie nowej spółki w Serbii jest kolejnym elementem szerszego procesu formalnego wyodrębnienia usług płatniczych do niezależnej struktury organizacyjnej. Plan wydzielenia usług płatniczych został opisany w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Spółki i Grupy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

Zmiana nazwy spółki Asseco SEE d.o.o. Podgorica (ASEE Czarnogóra) na Payten d.o.o., Podgorica (Payten Czarnogóra)

W związku z procesem wyodrębniania usług płatniczych do oddzielnej struktury w dniu 10 stycznia 2018 roku zarejestrowana została zmiana nazwy spółki ASEE Czarnogóra na Payten

Czarnogóra. W związku z tym, że Payten Czarnogóra prowadzi głównie działalność w obszarze usług płatniczych, zostanie w całości włączona do nowej struktury.

Utworzenie spółki Payten DOOEL Skopje (Payten Macedonia)

W dniu 8 lutego 2018 roku została zarejestrowana w Macedonii nowa spółka pod nazwą Payten DOOEL Skopje (Payten Macedonia). Do nowej spółki wniesiona zostanie działalność w zakresie usług płatniczych prowadzona dotychczas w ramach ASEE Macedonia. Spółka została utworzona w ramach procesu wyodrębniania usług płatniczych do niezależnej struktury organizacyjnej.

W okresie od dnia 31 grudnia 2017 roku do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, tj. do dnia 19 lutego 2018 roku nie wystąpiły inne istotne zdarzenia, których ujawnienie mogłoby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji kadrowej, majątkowej oraz finansowej Grupy ASEE.

39. Znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych

Do dnia sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, tj. do dnia 19 lutego 2018 roku, nie wystąpiły zdarzenia dotyczące lat ubiegłych, które nie zostały, a powinny być ujęte w księgach rachunkowych.